

67. Torstaina 17 päivänä lokakuuta 1991

kello 18.30

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi ravintorasvaverosta annetun lain muuttamisesta 2091

Hallituksen esitys n:o 72
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27

2) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 81
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28

3) Ehdotus laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta 2092

Hallituksen esitys n:o 83
Talousvaliokunnan mietintö n:o 12

Ensimmäinen käsittely:

4) Ehdotukset laeiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain ja ulosottolain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 50
Lakivaliokunnan mietintö n:o 3

5) Ehdotukset laeiksi perintökaaren 5 luvun ja perintökaaren voimaanpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 49
Lakivaliokunnan mietintö n:o 4

S.

6) Ehdotus laiksi investointivarauslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 2092

S.

Hallituksen esitys n:o 79
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29

7) Ehdotukset laiksi leimaverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 80
Lakialoite n:o 62
Toivomusaloitteet n:ot 97 ja 141
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30

8) Ehdotus laiksi valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain 19 §:n muuttamisesta 2094

Hallituksen esitys n:o 91
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31

9) Ehdotus laiksi rakennushallinnosta ..

Hallituksen esitys n:o 68
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 4

10) Ehdotus laiksi teurastetun siipikarjan ja syötävän metsänriistan maastaviennistä annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys n:o 85
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3

Esitellään:

11) Hallituksen esitys n:o 143 laeiksi työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain muuttamisesta sekä työttömyyskassalain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

	S.		S.
12) Hallituksen esitys n:o 147 laiksi työllisyyslain 18 §:n muuttamisesta	2095	25) Hallituksen esitys n:o 139 laiksi kulluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa	2114
13) Hallituksen esitys n:o 148 laiksi työllisyyslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	„	26) Hallituksen esitys n:o 140 laiksi energia-avustuksista	„
14) Hallituksen esitys n:o 142 laiksi kansanterveyslain voimaanpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	2096	27) Hallituksen esitys n:o 133 laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta	„
15) Hallituksen esitys n:o 145 laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta	„	28) Hallituksen esitys n:o 128 Belgian kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan lisäsopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	„
16) Hallituksen esitys n:o 141 laeiksi joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskevien ikärajojen tarkistamisesta	2097	29) Hallituksen esitys n:o 129 Espanjan kanssa tulon ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	„
17) Hallituksen esitys n:o 136 laeiksi valtion eläkelain 7 ja 9 c §:n ja valtion perhe-eläkelain voimaanpanolain 4 §:n muuttamisesta	2098	Pöydällepanoa varten esitellään:	
18) Hallituksen esitys n:o 146 laiksi rittäjien eläkelain 9 §:n muuttamisesta ...	„	30) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32 hallituksen esityksen johdosta toisten lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1991 aikana (HE 99)	2115
19) Hallituksen esitys n:o 144 perhehoitoa koskevaksi lainsäädännöksi	2099	31) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33 hallituksen esityksen johdosta toisten lisävaltuuksien antamisesta asuntoalojen kehittämisrahastolle lainanottoon vuonna 1991 (HE 137)	„
20) Hallituksen esitys n:o 134 laiksi valtion virkamiesten virantoimituksen ja työntekijöiden työnteon palkattomasta keskeyttämisestä määrääjäksi	2100	32) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä laiksi tilastokeskuksesta (HE 92)	„
21) Hallituksen esitys n:o 135 laiksi kunnan ja kuntainliiton viranhaltijoiden virantoimituksen ja työntekijöiden työnteon palkattomasta keskeyttämisestä määrääjäksi	2114	33) Talousvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä laeiksi teknologian kehittämiskeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja teollisuussuhteereistä annetun lain kumoamisesta (HE 121)	„
22) Hallituksen esitys n:o 131 vapaa-kuntia koskevan lainsäädännön täydentämisestä	„	Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.	
23) Hallituksen esitys n:o 132 laiksi kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta	„		
24) Hallituksen esitys n:o 138 laiksi kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	„		

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat E. Aho, Alaranta, Alho, von Bell, Biaudet, Björkenheim, Gustafsson, Hassi, Helle, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kankaanniemi, Karhunen, Kekkonen, Korkeaaja, Korva, Koski, Laitinen, Laurila, Lehtinen, Mattila, Mäki-Hakola, Näsi, O. Ojala, Paasio, Pekkarinen, Pokka, Polvi, Puisto, Rajamäki, Rask, Rauramo, O. Rehn, Rusanen, Rätty, Siuruainen, Särkijärvi, Takala, Uosukainen, Vehkaoja, Vistbacka ja Väyrynen.

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Alho, Mäki-Hakola, Lehtinen, O. Ojala ja Särkijärvi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Juhantalo ja Pesälä, yksityisasioiden vuoksi edustajat von Bell, Gustafsson, Hassi, Helle, Karhunen, Korkeaaja, Korva, Koski, Laitinen, O. Ojala, Polvi, Rask, Rusanen, Rätty ja Takala, tästä ja huomista päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Isohookana-Asunmaa sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat E. Aho, Alaranta, Biaudet, Björkenheim, Näsi, Paasio, Puisto, Rajamäki ja Rauramo.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 11 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:o 127, 130 ja 150, jotka nyt on edustajille jaettu.

Valtiovarainvaliokunnan jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Suhonen vapautusta valtiovarainvaliokunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valtiovarainvaliokunnan täydennysvaali toimitetaan ensi tiistain täysistunnossa.

Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliin viimeistään mainittuna tiistaina kello 11.

Päiväjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi ravintorasvaverosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 72
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 §, 4 ja 5 §, 4 §:n edellä oleva väliotsikko, 7 §, 11 § ja sen edellä oleva väliotsikko, verotaulukko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 81
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 ja 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 83
Talousvaliokunnan mietintö n:o 12

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laeiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain ja ulosottolain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 50
Lakivaliokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laeiksi perintökaaren 5 luvun ja perintökaaren voimaannaposta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 49
Lakivaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi investointivarauslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 79
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laiksi leimaverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 80
Lakialoite n:o 62
Toivomusaloitteet n:ot 97 ja 141
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30.

Keskustelu:

Ed. A p u k k a : Arvoisa puhemies! Ahon hallitus on monessa asiassa osoittanut, että suhteellisuuden taju ei ole ainakaan sen vahvimpia puolia. Käsiteltävänä oleva laki leimaverolain muuttamisesta on tyypillinen oiva esimerkki juuri siitä. Hallitus puhuu kaiken aikaa tuntuvien palkanalennusten tarpeellisuudesta. Sen lisäksi se suunnittelee ja syyttää markkinoille oikein urakkatahtiin kaiken maailman säästölakeja tai olisiko parempi sanoa kuristus- tai kurjituslakeja, millä se saattaa pienituloisimmat ihmiset todelliseen käpälälautaan. Näinhän Ahon hallituksen politiikka toimii.

Samaan aikaan hallitus kuitenkin puhuu siitä, miten se pyrkii omalta osaltaan laskemaan esimerkiksi hintatasoa. Näinhän se puhuu ja lupaillee, mutta ne ovat jääneet vain puheiksi. Aivan toiselta näyttäivät ne teot, mihin Ahon hallitus on ryhtynyt. Esimerkiksi terveyskeskusmaksut,

röntgenmaksut ja laboratoriomaksut, kaikki nämä ovat ovat esimerkkejä siitä, ettei hallituksen tarkoituksena ole kovin paljon hintatasoon eikä inflaation hillitsemiseen omin toimin vaikuttaa.

Nyt käsiteltävänä olevalla lailla korotetaan esimerkiksi passien leimaveroa peräti 23 prosentilla, siis neljännes passien hintaan lisää, ja muidenkin toimituskirjojen leimaveroja 15 prosentilla. Nämä ovat aika merkittäviä korotuksia eivätkä sovi oikein linjaan niiden puheiden kanssa, miten hallitus omin toimin pyrkii hillitsemään hintatasoa.

Minun mielestäni eivät ne selitykset riitä, mitä on esitetty näiden korotusten yhteydessä. On nimittäin sanottu, että ne ovat jo monta vuotta olleet korottamatta ja kyseessä on vain inflaatiokorotus. Kyse on vain muutamasta vuodesta, minkä ajan nämä ovat olleet korottamatta. Jos näiden hyvien vuosien aikana ei ole tehty inflaatiokorotuksia, niin juuriko nyt on aika toteuttaa näin mittavat inflaatiokorotukset, peräti neljännes muutama maksuihin lisää? Tuntuu kovin käsittämättömältä, kun pyritään todellisiin miinustoratkaisuihin ja puhutaan hintatason alentamisesta, että ne toimet, mitä puheiden ohella tehdään, ovat tämän suuntaisia.

Aivan samalla lailla hallitus puhuu kauniisti kansainvälistymisestä ja yhteyksien lisäämisestä muualle Eurooppaan, ihmisten matkustam mahdollisuuksien lisäämisestä jne? Sopiiko tähän ideologiaan tällainen passien hinnan melko tuntuva korotus, puhumattakaan siitä, että yhtä aikaa ihmisille ollaan osoittamassa matkustusveroja jne. Kaikki nämä esimerkit ovat kyllä käsiteltäviä ja osoittavat aika hyvin, että suhteellisuuden taju on niitä pienimpiä avuja, mitä hallituksella on.

Arvoisa puhemies! Pelkästään näistä kahdesta syystä, puuttumatta sen tarkemmin siihen, mitkä kaikki maksut täällä tulevat nousemaan, ilmoitan jo tässä vaiheessa ensimmäisen käsitteilyn yhteydessä, että vasemmistoliitto tulee kolmannessa käsittelyssä esittämään tämän lain hylkäämistä.

Ed. L a a k s o : Arvoisa puhemies! Tuntuu kummalliselta, että hallitus, joka kutsuu itseään eurohallitukseksi, on ottamassa käyttöön toimia, joilla itse asiassa viedään edellytyksiä kansainvälistymiseltä. Mistäpä muustakaan on kysymys silloin, kun passin leimaveroa korotetaan peräti 23 prosenttia ja samanaikaisesti suunnitel-

laan myös matkustamista haittaavaa matkustajaveroa.

On aivan selvää, että passin leimaveron tuntuva korotus merkitsee käytännössä sitä, että erityisesti nuorisoon mahdollisuudet matkailuun myös tätä kautta vähenevät. Jos vielä hallitus saa tahtonsa lävitse erityisestä matkustajaverosta, on selvää, että se kohdistuu erityisesti nuorisoon ja myös eläkeläisiin. Tästä syystä on jo nyt syytä sanoa, että samalla kun vasemmistoliitto suhtautuu kielteisesti passin leimaveron korotukseen, me emme myöskään anna tukeamme hallituksen suunnitelmille erityisen matkustajaveron käyttöön ottamiseksi.

Ed. B a c k m a n : Arvoisa puhemies! On syytä todeta, että sosialidemokraatit eivät myöskään hyväksy sitä, että matkustamista verotetaan nykyistä enemmän. Leimaveropäätöksen osalta olemme valmiit tekemään esitetyn inflaatiotarkistuksen, mutta samassa yhteydessä huomautamme, että se muistetaan, kun käsitellään matkustajaveroa.

Esitykseen liittyy toinenkin asia matkustamisen eli maasta poistumisen tai maahan tulon osalta ja se on Suomeen muuttavien leimaverot, kuten työlupaleimavero ja maassaoleskeluluvan leimavero. Näitä ollaan nostamassa hyvin ratkaisevasti. Näiden osalta on todettava, että EY- ja Eta-lainsäädännön mukaisesti maahan tulevilta voidaan periä ainoastaan saman verran maksuja verotuksen muodossa kuin maasta poistuvilta. Suomessa tämä ero tulee olemaan noin 500 markkaa. Tältä osin on varauduttava siihen, että Suomi yhtenäistää oman lainsäädäntönsä muun Euroopan kanssa ja tulee pudottamaan nykyisiä harkinnanvaraisia yli 800 markan maahantulo maksuja leimaverojen muodossa.

Ed. L i n n a i n m a a : Arvoisa puhemies! Passien hintoja on viimeksi korotettu vuonna 1987, joten kyllä inflaatiotarkistuskin tässä vaiheessa on paikallaan. Ed. Laakso totesi, että Suomikin kansainvälistyy ja ihmisten pitäisi päästä matkustamaan ja passien hinnankorotus muodostuisi jonkinlaiseksi esteeksi. Jos 10 vuoden passin hinnaksi tulee 370 markkaa, niin tuskin se kenenkään ulkomaille matkustamista estää tai rajoittaa.

Ed. L a a k s o : Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla se, että kokoomuksen edustaja on valmis tekemään inflaatiokorotuksen passien leimaveroon. En ole kuullut saman

edustajan olevan huolissaan siitä, että esimerkiksi kansaneläkkeisiin ei ole tehty tasokorotusta vuoden 1984 jälkeen. Toivon, että seuraavan kerran kun käsittelemme tätä kysymystä, olisitte huolissanne myös siitä.

Mitä tulee vielä kansaneläkkeisiin, niin tähän olette leikkaamassa nyt sitä inflaatiotarkistusta pois, eli indeksisuoja. Eikö tämä ole ristiriidassa? Te olette valmiit korottamaan passien hintaa sillä verukkeella, että inflaatio on edennyt, mutta samalla te olette valmiit leikkaamaan kansaneläkkeitä ja työeläkkeitä, vaikka inflaatio etenee näidenkin suhteen.

Ed. Ollila: Arvoisa puhemies! Ed. Laakson huoli passin kalleudesta tuntuu hieman läpinäkyvältä, kun hän on käsittäkseni vuosikaudet ajanut Suomeen järjestelmää, jossa passin saaminen olisi lähes mahdotonta, ja jos se olisi mahdollista, niin huomattavasti kalliimpaa.

Ed. Linna: Arvoisa puhemies! Eläkkeitä ei käsitellä tässä yhteydessä. Puhutaan niistä sitten toisessa yhteydessä.

Ed. Savola: Arvoisa puhemies! On aivan eri asia puhua inflaatiotarkistuksesta ja tasokorotuksesta, ne eivät ole tässä tapauksessa yhteismitalliset. Sitä paitsi eläkkeistäkään ei ole tarkoitus leikata.

Ed. Laakso: Arvoisa puhemies! Kokouksen kansanedustajien logiikka tuntuu kyllä ontuvan. Hallitus esittää, että eläkkeiden osalta inflaatiotarkistusta eli indeksisuojausta ei ensi vuoden osalta tehdä. Mistä muusta silloin on kysymys kuin siitä, että eläkkeitä leikataan tänä vuonna tapahtuneen inflaation verran? Siitähän on kysymys, kun inflaatiokorotusta ei tehdä. Kansaneläkkeiden indeksisuojakorotus olisi ensi vuonna noin 70 markkaa. Eli sama lisäosan korotus, joka astui voimaan syyskuussa, ehtii olla voimassa vain muutaman kuukauden, jos hallitus saa tahtonsa läpi.

Tuntuu oudolta, että passien leimaveron korotuksen osalta kyllä inflaatiotarkistus hyväksytään, mutta ei niiden kansalaisten osalta, jotka ovat kaikkein heikoimmilla toimeentulon kanalta Suomessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain 19 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 91
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi rakennushallinnosta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 68
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi teurastetun siipikarjan ja syötävän metsänriistan maastaviennistä annetun lain kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 85
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys n:o 143 laeiksi työttömyys- turvalain ja työttömyyskassalain muuttamisesta sekä työttömyyskassalain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta sekä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalta.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain muuttamisesta koskee tällä hetkellä jo noin 250 000:ta ihmistä työttömyytenä. Kun se kerrotaan heidän perheenjäsenillään niin se koskee noin 600 000—700 000:ta ihmistä tällä hetkellä ja määrä tulee jatkossa huomattavasti nousemaan. Tässä on kysymys siitä, että hallitus esittää sellaisen perusturvan kuin työttömyysturvan heikentämistä.

Mielestäni tämä asia on syytä keskustella myös lähetekeskustelun puitteissa päiväsai-kaan ja esitän, että asiasta jatketaan keskustelua ensi viikon tiistain istunnossa, eli ehdotan asian jättämistä pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Nyt esiteltävä hallituksen esitys on yksi huonoimpia, mihin Ahon ns. väliaikaishallitus on pystynyt. Jotta hallituspuolueitten eduskuntaryhmäläkin olisi mahdollisuus perehtyä tarkemmin tähän esitykseen ja sen heikkouksiin, on kohutuullista, että hekin saavat aikaa ensi tiistaihin, joten kannatan ed. P. Leppäsen tekemää esitystä.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. P. Leppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

12) Hallituksen esitys n:o 147 laiksi työllisyyslain 18 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 13) asiasta.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Tämä hyvin vakava kysymys eli työttömyys tällä hetkellä, joka koettelee maataamme ja pahenee jatkuvasti, vaatii hyvin pitkälle meneviä pohdintoja ja myöskin pohdintoja siitä, mitä hallitusmuodossa mainitaan ihmisen työn oikeudesta. Tämä asia on syytä käsitellä myöskin päivänvalossa, ja toivottavasti tiistaina paistaa aurinko.

Ehdotan asian pantavaksi pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. P. Leppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

13) Hallituksen esitys n:o 148 laiksi työllisyyslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Ehdotan edelleen, että tämäkin asia käsitellään tiistaina päivänvalossa. Ehdotan siis, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. P. Leppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

14) Hallituksen esitys n:o 142 laiksi kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveystoimikuntaan.

15) Hallituksen esitys n:o 145 laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystoimikuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää sairausvakuutuslakiin useita heikennyksiä. Hallitus on kaikilla toimipiteillään korottamassa sairauskustannuksia. Siihen liittyvät niin veroratkaisut kuin sairauskuluvähennyksen poistaminen verotuksessa, jolla

vietään 1 300 miljoonaa sairastavilta ihmisiltä pois. On sanottu, että se koskisi vain erityisesti suurituloisia, että sen takia verovähennys voidaan ottaa pois. Harva tuunuu ajattelevan sitä, että eläketulovähennyksen piirissä olevat eläkeläiset ovat myöskin sellaisia, jotka maksavat suuria marginaaliveroprosentteja, koska jos tämä vähennys poistetaan, samalla se pienentää heidän eläketulovähennystään ja sillä on kaksinkertainen vaikutus. Eli puhumme eläkkeen tasta eläkeläispuolisilla 2 500—5 000 markkaa yksinäisellä eläkeläisellä. Tähän väliin mahtuu valtaosa eläkkeistä. Samat eläkeläiset ovat tietysti ymmärrettävistä syistä niitä henkilöitä, jotka yleensä sairastavat eniten.

Nyt hallitus esittää myös sairausvakuutuksen omavastuuosuuksiin huomattavia korotuksia. Esimerkiksi lääkärin määräämän tutkimuksen ja hoidon omavastuuosuutta, joka on nyt 40 markkaa, esitetään korotettavaksi 55 markalla eli 95 markkaan kertaheitolla. Tämähän on tietysti yksityislääkärin palveluja koskeva esitys. Meillä ei ole terveyskeskuksissa tarjolla riittävästi lääkärin palveluja ja nimenomaan myös erikoislääkärin palveluja — me tietysti kannatamme julkisen terveydenhuollon järjestämistä, se olisi yhteiskunnan kannalta varmasti edullisempaa kokonaisuutena, ettei tarvitse olla rinnakkaisia järjestelmiä — mutta kun näin ei tänä päivänä ole, tällainen korotus on monelle todella vaikeasti sairaalle ihmiselle erittäin kova paikka.

Lääkkeiden omavastuuosuutta esitetään myös korotettavaksi. Lääkkeistä voisi todeta sen, että tällä hetkellä on voimassa säännös, että jos lääkekustannusten omavastuu on yli 3 050 markkaa vuodessa, kaikki, mikä menee ylitse, korvataan kokonaan. Mutta on todettu, että raja on liian korkea ja että moni paljon sairastava ei yllä tähän. Tämä on ainoa positiivinen asia, mitä hallitus esittää, kun se esittää tätä rajaa alennettavaksi 2 500 markkaan, minkä ylittävä osa siis korvattaisiin kokonaan. On muistettava, että lääkekustannukset ovat vain yksi osa sairauden aiheuttamista kuluista.

Niin ikään matkakustannusten omavastuuosuutta esitetään korotettavaksi 30:stä 35 markkaan ja samalla sitä rajaa, jonka ylittävä osuus korvataan kokonaan, 500:sta 700 markkaan.

Tässä on siis tukku sairastaville ihmisille asettuja lisämaksuja: verovähennys pois, omavastuuosuudet ylös ja vielä kaiken huippuna sairauspäivärahojen tason alennus.

Budjettiesityksen perusteluissa sanotaan, että päivärahoja tullaan heikentämään, niin että niil-

lä säästetään 340 miljoonaa markkaa. Siitä ei vielä prosentteja ollut määritelty. Mutta nyt esityksestä näemme, että hallitus aikoo pudottaa 80 prosentin korvaustasoa 75 prosenttiin. Normaalistihan sairauspäiväraha on 80 prosenttia palkasta. Kun palkka ylittää vajaat 10 000 markkaa, ylimenevältä osalta maksetaan nykyisin 50 prosenttia päivärahaa. Tätä hallitus esittää alennettavaksi 45:een. Kolmas taitekohta on noin 15 000 markan kuukausitulolla. Ylimenevästä osasta maksetaan 30 prosenttia. Sitä esitetään nyt pudotettavaksi 25 prosenttiin.

Näillä Kelasta saamani laskelman mukaan säästetään yhteensä 430 miljoonaa markkaa. Ovatko hallituksen budjettiesityksessä menneet nämä luvut sekaisin tai numerojärjestys muuttunut? Siellä puhuttiin 340:stä, mutta Kelalta juuri saamani laskelman mukaan säästävä vaikutus on 430. Vai onko tarkoitus johtaa eduskuntaa tällä harhaan?

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on valmis näihin 50 ja 30 prosentin osuuksiin puuttumaan eli leikkaamaan näitä, mutta 80 prosentin osuuden leikkaamiseen meiltä ei löydy ymmärrystä.

Koska hallituksen esityksessä on siis sellaisia kohtia, joista odottaisi hallitukselta vielä selvennystä, ja koska erityisesti myös hammashuollon saaminen sairausvakuutuslain piiriin liittyy esitykseen, nämä asiat antavat myös aihetta päivänvalossa keskusteluun. Hammashuollon korvattavuus on kompensatiota sille, että verovähennysoikeus otetaan pois, siis verovähennysoikeuksien poistolla ihmisiltä otetaan 1 300 miljoonaa pois. Hammashuollon saattaminen sairausvakuutuksen piiriin on sinänsä erittäin tärkeä asia, sitä en lainkaan kiistä. Valiokunnassa se on vuosien varrella käynyt selväksi. Suun terveydellä on sängen suuri vaikutus muuhunkin terveydentilaan. Hammashuollon saaminen korvauksen piiriin on tärkeä asia, mutta sitä että 1 300 miljoonaa markkaa muutettaisiin 540 miljoonaksi markaksi, joka annettaisiin sairausvakuutuksen kautta hammashuoltoon, ei voida pitää oikeana ratkaisuna.

Jotta näistä asioista vielä kerittäisiin salissakin paremmin keskustella ja miettiä puheenvuoroja — ainakaan silloin, kun pyysin puheenvuoroa, ei ollut yhtään puheenvuoropyyntöä listalla — ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon tiistaina pidettävään istuntoon.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Stenius-Kaukosen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

16) Hallituksen esitys n:o 141 laeiksi joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskevien ikärajojen tarkistamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! On hyvin merkittävästä asiasta kysymys, ja tätäkin kannattaa pohtia hyvin tarkoin ja harkiten. Kun ollaan tekemässä tällaisia suuria ratkaisuja, jotka heikentävät ihmisten perusturvallisuutta, ehdotan, että asian käsittelyä jatketaan ensi tiistain istunnossa, eli ehdotan asian pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. P. Leppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

17) Hallituksen esitys n:o 136 laeiksi valtion eläkelain 7 ja 9 c §:n ja valtion perhe-eläkelain voimaanpanolain 4 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Koska myös nyt esiteltävässä esityksessä on kysymys yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korottamisesta 55 vuodesta 60 vuoteen ja tällä kertaa valtion työntekijöiden ja viranhaltijoiden osalta, on johdonmukaista ehdottaa myös tämä pöydälle, joten ehdotan, että myös tämä asia pantaisiin pöydälle ensi viikon tiistain pidettävään istuntoon.

Valtion eläkelain osalta on erityisesti syytä tuoda esille se, että kun valtionhallinnossa voimassa olevat alemmat eläkeiät eri ammattiryhmissä poistettiin silloin, kun laki tuli voimaan vuonna 1989, se syy, minkä takia saatiin työntekijäpuoli hyväksymään ammattialakohtaisten alempien eläkeikien poistaminen, oli juuri se, että tuli 55 vuoden ikäraja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Se oli erittäin vaikea ratkaisu jo silloin.

Henkilöstöllä on oikeus valita, pysyvätkö he vanhan eläkejärjestelmän piirissä vai siirtyvätkö tähän uuteen järjestelmään, kymmenen vuoden ajan. Kun nyt ikäraja nostetaan 60 vuoteen, melkein kaikilla on vielä mahdollisuus valita vanha eläkeikä. En ollenkaan usko, että säästö, jota hallitus nyt esittää, toteutuu, vaan päinvastoin luulen, että työvoiman kannalta erittäin ongelmallinen tilanne tulee monella työpaikalla, että nyt ihmiset käyttävät sitten alempia eläkeikä ja lähtevät silloin pois eikä sitä joustavuutta, jota hallitus on niin kovasti peräänkuuluttanut jatkuvasti, tällä lailla saavuteta. Tässähän nimenomaan valtion ja myös kuntien henkilöstö on todennut, että koko laki on lupausten pettämistä. Sen vuoksi voin sanoa jo tässä vaiheessa, että me tulemme vastustamaan jyrkästi lain hyväksymistä. Tämähän on työehtosopimusrat-

kaisuissa, virkaehtosopimusratkaisuissa yhtenä keskeisenä kiistakysymyksenä. Ammattijärjestöt eivät myöskään hyväksy näitä yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korotuksia.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

18) Hallituksen esitys n:o 146 laiksi yrittäjien eläkelain 9 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Samoin perustein kuin kaksi edellistä asiaa ehdotan myös tämän asian pantavaksi pöydälle ensi viikon tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Stenius-Kaukosen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

19) Hallituksen esitys n:o 144 perhehoitoa koskeksi lainsäädännöksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys perhehoitoa koskeksi lainsäädännöksi on pitkäaikaisen työn ja myös pitkäaikaisen odotuksen tulos, että asiasta säädettäisiin lailla niin, että perhehoitajat saisivat eläketurvan. Mutta tapa, millä hallitus esittää asian hoidettavaksi, ei ole ollenkaan tyydyttävä. Perhehoitajalla lain mukaisesti tarkoitetaan sellaista henkilöä, joka hoitaa kotonaan paitsi lapsia myös vanhuksia, kehitysvammaisia, pitkäaikaissairaita ja muita hoidon tarpeessa olevia henkilöitä, ja heitä hoidetaan siellä pysyvästi. Tämä on siis aivan eri juttu kuin kunnallinen perhepäivähoito.

Mutta asia hoidettaisiin nyt toimeksiantosopimuksen perusteella, eli perhehoitaja ei tulisi olemaan työsopimussuhteessa kuntaan, vaan kysymyksessä olisi toimeksiantosopimus. Sosiaalihuoltolaissa on määritelty, mitä perhehoitola tarkoitetaan. Sillä tarkoitetaan jatkuvan hoidon ja ylläpidon järjestämistä yksityiskodissa. Mikä on yksityiskoti, jää määriteltäväksi erikseen, koska voitaisiin hoitaa seitsemää henkeä ja vaaditaan vähintään kahta henkilöä hoitamaan heitä. Ei välttämättä ole enää kysymys yksityiskodista siinä työssä, jota tällä lailla ajetaan takaa. Ei ole millään tavoin määritelty, mikä koti on.

Myöskään toimeksiantosuhdetta ei ole määritelty, niin kuin työsopimuslaissa on erittäin tarkasti määritelty, mikä on työsopimus, ja siitä on lukuisia tulkintoja, että myös yleensä kotona tehtävää työtä koskevaa sopimusta pidetään työsopimuksena, kun siitä palkkaa maksetaan. Mutta toimeksiantosopimus jäisi hyvin hataran määrittelyn varaan. Itse asiassa kunta voisi

määrätä, mikä tällainen toimeksiantosopimus olisi.

Toimeksiantosopimuksessa noudatettaisiin kuntien eläkelakia ja myös tapaturmavakuutuslakia peruseläkkeen osalta, mutta sen sijaan kaikki muut työehtosopimusten ja työsopimuslain mukaiset oikeudet jäisivät saamatta. Tätä on pidettävä erittäin suurena periaatteellisenä kysymyksenä sen vuoksi, että tämä saattaa olla ennakkotapaus: yhtäkkiä ruvetaankin toimeksiantosopimuksia tekemään ties millä alalla. Silloin sopimussuhteen ehdot jäävät hyvin hataralle pohjalle.

Tässä mielessä, kun KTV, Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto, esittää, että lakia ei ollenkaan pitäisi eduskunnassa hyväksyä, on erittäin perusteltua hyvin perusteellisesti selvittää ne tarpeet, joita perhehoitajilla on, koska tällaisia perhehoitajia tälläkin hetkellä on ja heidän ongelmansa on juuri se, että heillä ei ole esimerkiksi minkäänlaista eläketurvaa. Pelkkä kansaneläke on se, mitä he voivat saada. Nämä ongelmat ovat kipeitä, ja näihin tarvitaan ratkaisuja mutta ei sillä tavalla kuin hallitus nyt esittää.

Ed. Aul: Arvoisa puhemies! Mielestäni hallitus on antamalla perhehoitolakiesityksen eduskunnalle osoittanut, että se pitää kiinni hallitusohjelmastaan. Siellähän todetaan, että hallituksen tavoitteena on parantaa kotona hoitotyötä tekevien sosiaali- ja eläketurvaa. Näin tässä laissa juuri tehdään. Kotona esimerkiksi vammaisia hoitavien perhehoitajien sosiaali- ja eläketurva paranee. Samaten heille tulee selvät säännökset korvauksista, jotka ovat poikenneet eri kuntien välillä hyvin paljon tähän asti. Minusta tämä on hyvä laki.

Samalla voi sanoa, että hallitus muutenkin on ottanut hyvän linjan kotona tehtävän hoitotyön tukemisessa. Muun muassa työllisyyslain kohdallahan esitetään uudistusta, että työttömäksi jäävä voi jäädä kotiin hoitamaan lasta, vanhusta tai vammaista ja saada siitä myös työttömyyspäivärahan.

Ed. Kuitinen: Arvoisa puhemies! Pidän perhehoitolakia erittäin hyvänä askeleena nimenomaan kehitysvammaisten, psyykkisesti sairaiden ja myöskin lastenhuollollisissa toimenpiteissä huostaan otettujen lasten perhehoitajien aseman parantamiseksi.

Erityisesti sosiaaliturvaan liittyvä asia elikkä perhehoitajien eläketurva on tähän mennessä

ollut hoitamatta ja perhehoitajilla on ollut mahdollisuus ottaa vain yrittäjäläke tai sitten olla ilman eläketurvaa.

Samoin oikeus vapaaseen on erittäin hyvä asia, sillä tällä hetkellä tällaista mahdollisuutta heillä ei ole.

Samoin hyvin tärkeänä pidän 7 §:ää, jossa ovat koulutus, tuki ja työnohjaus perhehoitajille. He joutuvat kohtaamaan perhepiirissään hyvin ongelmallisia asioita.

Myöskin korostan sitä, että tällä keinoin pystymme antamaan parempia palveluja ihmisille ja samalla taloudelliset näkökohdat on huomiointoon otettu, sillä perhehoidon hinta on 10—30 prosenttia laitoshoidosta. Kustannukset ovat vain 10 miljoonaa markkaa. On arvioitu, että ensi vuonna on 7 000 perhepäivähoitajaa. Laki-esitys on erittäin hyvä asia.

Ed. V i l j a m a a : Arvoisa puhemies! Kenttäkäytännössä tuntevana pidän perhehoitolaikaa hallituksen lähes ainoana erittäin hyvänä tekona. Se, että laissa on pystytty puuttumaan kuitenkin oleelliseen puutteeseen, eläketurvan saamiseen perhehoitajalle, on askel, joka panee ainakin minut hyväksymään lain. Kotona tehtävää ympärivuorokautista hoitotyötä ei ole mielekästä rinnastaa työsuhteeseen. Sellainen ajattelu on liian sirpaleinen, että kotihoito pirstottaisiin kahdeksan tunnin työjaksoiksi.

Käytännössä työmuoto on ottanut jo jalansijansa. Jo vuonna 1989 yli 4 500 lasta ja nuorta on hoidettu tällä systeemillä, 1 700 kehitysvammaista ja yli 200 muuta henkilöä. Systemi on osoittanut toimivuutensa. On erittäin suuri puute, että on todella jarrutettu eläketurvan saamista sillä, että tämä tulisi rinnastaa suoraan työsuhteeseen. Toimeksiantosopimus, joka perhehoitajalaisilla on pohjana, on riittävä edellyttäen, että työnantaja tai toinen sopijapuoli on ymmärtävä. Kunta ja kuntainliittohan on useimmiten toinen sopijapuoli. Tiedän, että esimerkiksi Keski-Suomessa erityishuoltopiirissä tämän toimivan erittäin hyvin. Puute on nimenomaan eläketurva, johon hallituksen esitys vastaa.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aula viittasi jo annettuun työllisyysasetuksen muutokseen, jossa on mahdollisuus itse työllistää itsensä hoitamalla kotona lasta, vammaista taikka vanhusta. Asia on periaatteessa hyvä. Meikin kannatamme tätä, mutta asetuksessa on juuri sama ongelma kuin perhe-

hoitolaissa, että kun se ei ole työsuhte, kaikki sosiaaliturvaetuudet jäävät saamatta.

Asetuksessa se on vieläkin ongelmallisempi, koska siinä ei ole mitään eläketurvaa. Ihmisillä, jotka ovat usein olleet pitkään työelämässä aikaisemmin, eläketurva on sitä kautta kertynyt. Mutta jos sitten tulee puolen vuoden kotona tapahtuva hoitotyö, saattaa mennä ns. tuleva aika eläkkeessä. Saa olla vain 360 sellaista päivää, joilta ei ole maksettu työttömyyspäivärahaa tai sairauspäivärahaa. 6 kuukautta kuluttaa siitä jo puolet. Kun työttömyyspäivärahaa maksetaan vain viitenä päivänä, joka viikko kuluu kaksi päivää. Nämä saattavat juuri olla sellaisia tapauksia, että he ovat esimerkiksi lähellä eläkeikää, tai kuka tahansa saattaa sairastua. Tulevan ajan menetys eläkkeessä saattaa olla erittäin iso ongelma. Sen vuoksi asetusta tulisi-kin muuttaa, ennen kuin se tulee voimaan ensi vuoden alussa.

Ed. Mäki-Hakola merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

20) Hallituksen esitys n:o 134 laiksi valtion virkamiesten virantoimituksen ja työntekijöiden työnteon palkattomasta keskeyttämisestä määräajaksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 21) asiasta.

Keskustelu:

Ed. M e t s ä m ä k i : Arvoisa puhemies, värederade talman! Hallitus on antanut eduskunnalle lakiesitykset valtion, kuntien ja kuntainliittojen viranhaltijoiden ja työntekijöiden kahden viikon pakkolomasta. Hallitus perustelee esityksiään maamme talouden taantumalla ja kunnallistalouden vaikeuksilla sekä yksityisen sektorin irtisanomisilla ja lomautuksilla. Hallituksen vastuulliset ministerit ovat myös julkisuudessa

puolustelleet pakkolomia yksityisen sektorin lomautuksilla ja irtisanomisilla.

Mielestäni kuitenkin tällainen perustelu on tuu. Sehän on vähän sama asia, kuin jos hallitus kehottaisi meitä itse kutakin toimimaan siten, että jos ja kun naapurin talo syttyy palamaan, me sytyttäisimme myös omamme. Sellaisen solidaarisuuden järkevyyteen en usko. (Ed. Savolainen: Palokunta pakkolomalla!) — Ja palokunta pakkolomalla.

Hallituksen esittämät perustelut eivät myöskään muilta osin kestä kriittistä tarkastelua. Valtion ja kuntien henkilöstön pakkolomat eivät paranna vientiteollisuutemme asemaa eivätkä valtion tai kuntien taloutta. Ylitöiden ja ostopalvelujen lisääntyessä, työttömyysturva- ja toimeentulotukikustannusten kasvaessa sekä verotulojen vähetessä jäisivät valtion- ja kunnallistalouden säästöt minimaalisiksi. Kunnille esitys merkitsisi myös 800 miljoonan markan valtionosuusmenetyksiä, mikä nykyisessä kunnallistaloudellisessa tilanteessa aiheuttaisi lisäpaineita veroäyriin hinnan korotuksiin.

Kuntien ja kuntainliittojen kohdalla näyttää lakiesityksen taustalla olevan myös se virheellinen käsitys, että kaikki kunnat ja kuntainliitot olisivat sellaisessa taloudellisessa asemassa, että se edellyttäisi pakkolomien käyttöä. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita. Työsopimuslaisia pakkolomaan oikeuttavat perusteet ja menettelvat eivät mahdollista muuta kuin tuotannollis-taloudellisista syistä tapahtuvan irtisanomisen. Lain perusteluissa yksinkertaisesti mitätöidään nämä perusteet kokonaan. Näin kunnallisia ja valtionhallinnon henkilöstö laitettaisiin kokonaisuudessaan jopa huonompaan asemaan kuin yksityinen sektori vastaavan pakkoloman toteutuksessa.

Hallitus on myös kovin köykäisesti sivuuttanut sen tosiasian, että kunnallinen itsehallinto nauttii perustuslain suojaa ja siihen puuttuminen vaatinee perustuslain säätämisyjärjestyksen.

Kuntien työntekijöistä 85 prosenttia toimii terveys-, sosiaali- ja sivistysalalla eli sairaaloissa, kouluissa, vanhuspalveluissa ja päiväkodeissa. Valtion puolella suuri osa vastaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä tai on elintärkeiden liikelaitosten palveluksessa. Yhtä vähän kunnissa kuin valtiollakaan on mahdollista keskeyttää elintärkeitä toimintoja. Kuntien kohdalla se merkitsee sitä, ettei valtionosuuksien leikkausta vastaavia säästöjä ole mahdollista toteuttaa työntekijöitä lomauttamalla.

Kuntien ja kuntainliittojen palveluksessa oli

vuonna 1990 304 725 henkilöä. Heistä 260 000 oli edellä mainituilla sektoreilla: 96 000 terveyden- ja sairaanhoidon puolella, 81 000 sosiaali-sektorilla ja 82 000 koulupuolella.

Julkista sektoria kohtaan esitetään usein sellaisia väitteitä, että suuri osa sen palveluksessa olevista on paperin pyörittäjiä eli byrokraatteja. Totuus tässäkin asiassa on hieman toisen näköinen. Terveystieteiden henkilökunnasta on 70 prosenttia eli 67 000 henkilöä varsinaista hoito-henkilökuntaa. Sosiaalisektorilla puolestaan 61 prosenttia eli lähes 50 000 on nk. kenttätyön parissa. Koulusektorilla varsinaista opetustyötä tekee 57 prosenttia eli 47 000 henkilöä. Näiden henkilöiden lomauttaminen merkitsisi palvelutason heikkenemistä ja vaarantaisi kuntalaisten peruspalvelujen saannin.

Kaikki nämä sektorit ovat myös voimakkaasti naisvaltaisia. Kun kaikista kuntien ja kuntainliittojen palveluksessa olevista on 75 prosenttia naisia, on heidän osuutensa näillä sektoreilla vieläkin suurempi. Näillä voimakkaasti naisvaltaisilla aloilla on keskipalkka 8 705 markkaa kuukaudessa. Keskipalkka ei kuitenkaan kerro tässäkin asiassa koko totuutta. Kaikilla näillä aloilla on todellisia matalapalkkaisia, joiden kuukausiansio häidin tuskin nousee yli 6 000 markan kuukaudessa.

Hallituksen esitystä lukiessaan voikin ihmetellä, mitä tarkoitusperiä tällainen esitys ajaa. Esitys on tehty ilmeisesti yksinomaan valtiontalouden kannalta katsottuna. Kunnallistaloutta tai niitä yksittäisiä ihmisiä, joita esitys koskee, ei hallitus ole ottanut huomioon. Olisikin mielenkiintoista tietää, onko hallituksessa mietitty esimerkiksi sitä, kuinka kunnan palveluksessa oleva yksinhuoltajaäiti, jolla on pari kolme lasta, pärjää ilman jatkuvaa tuloa samalla, kun päivähoitomaksut, terveyden- ja sairaanhoidon maksut nousevat, verotus kiristyy ja vuokrat nousevat.

Se, mikä jo nyt on varmaa, on se, että palkat joko alenevat tai parhaassa tapauksessa jäävät ennalleen ensi vuonna. Kuntien keskusjärjestöt ja kunta- sekä valtionsektorin työntekijäjärjestöt ovat yksituumaisesti asettuneet vastustamaan lakia. Jo tähänastinen keskustelu ja siitä johdetut yksittäiset ennakkokokoukset ovat aiheuttaneet suurta haittaa asialliselle ja yhteiselle säästökohteiden etsinnälle ja pitkäjänteiselle palvelutuotannon rakenteiden kehittämiseksi ja uudistamiseksi. Kuntasektori on varmasti valmis säästötoimenpiteisiin mutta vastustaa henkilöstöön kohdistuvia pakkotoimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Näille pakkotoimenpiteille sanovat myös sosialidemokraatit selvästi ei. Pakkolomien asemesta tulee eri valtion virastoille ja laitoksille sekä myös kuntasektorille asettaa selkeät säästötavoitteet. Säästötoimenpiteistä päättäminen jääköön aina yksittäisen toimintayksikön päätettäväksi. Näin saadaan koko henkilöstö oikealla tavalla mukaan toiminnan parantamiseen ja siitä syntyviin säästötalkoisiin.

Ed. Lehtinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Metsämäki sanoi, että sosialidemokraatit sanovat pakkolomille tiukasti ei ja kun tämän esityksen tarkoituksena on ennen kaikkea päästä niihin säästöihin, kustannusten leikkaamiseen, mihin on välttämätöntä päästä, niin olisin halunnut häneltä tiedustella: Suhtautuvatko sosialidemokraatit myönteisemmin siihen ratkaisuun, joka omastakin mielestäni on järkevämpi kuin tämä pakkolomamalli, eli että lomarahat pystyttäisiin poistamaan? Jos tähän ratkaisuun voitaisiin laajasti työmarkkinoilla myös sosialidemokraattien siellä myötävaikuttaessa suostua ja mennä, päästäisiin ratkaisuun, joka luullakseni kaikkien mielestä on parempi malli kuin nyt esillä oleva.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ahon kabinetin idea tietysti tässä on vähän kauempaa kuin Rousseau'n Yhteiskuntasopimus. Taitaa olla Rooman vallan ajoilta tämä hajota ja hallitse -ideologia. Tätä temppuahan yritettiin tietysti leimaamalla koko julkinen sektori ns. ylemmiksi hallintobyokraateiksi eli virkamiehiksi. Oli tietenkin tarkoitus ikään kuin kostaa ja näyttää herroille. Mutta niinhän siinä tietenkin kävi, että Senaatintorilla sekä julkisen että yksityisen sektorin palkanansaitsijat, korostan ansaitsijat, olivat yhdessä rintamassa eli hallituksen herravihaan rakennettu temppu kuihtui kaikeksi onneksi kokoon. Siitä ei tule mitään.

Myöskään lomaltapaluurahasta luopuminen ei tietenkään tule kysymykseen. Kun lakon ja taistelun jälkeen Metallin sen sai, siitä ei missään tapauksessa luovuta. Aivan selvää on myös ja kaikki tietävät hyvin, että lomaltapaluuraha on 12. kuukauden palkkana monissa muissa maissa, (Ed. Stenius-Kaukonen: 13. kuukauden!) mutta täällä vain koko ajan sanotaan, että lo-

maltapaluuraha ei ole missään muualla. Eri nimikkeellä se on. Tästä ei ole syytä missään tapauksessa myöskään luopua.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että ed. Metsämäki kantoi huolta matalapalkkaisten naisvaltaisten sosiaali- ja terveydenhuoltoalojen mahdollisista pakkolomista. Olen samaa mieltä siitä, että pakkolomat eivät sovi palveluihin, koska palveluista on paremminkin pulaa kuin ylitarjontaa. Ehkä onkin niin, että miesten pakkolomat julkisella sektorilla aiheuttaisivat kaikkein vähiten haittaa kansalaisille ja yhteiskunnan toiminnalle. Toisaalta heidän palkkatasonsa on sen verran korkea, että säästötkin syntyisivät paljon nopeammin kuin matalapalkka-alojen pakkolomilla kahdessa viikossa.

Tietysti näihin lakiehdotuksiin sisältyy se mahdollisuus, että kunnissa nämä asiat harkitaan. Itse ainakin uskon siihen, että kunnissa löytyy harkintaa eikä esimerkiksi elintärkeitten alojen ihmisiä laiteta pakkolomalle, koska siinä ei ole mitään järkeä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Koko esityksessä ei ole järkeä!) Jotta harkintaa voitaisiin suorittaa tässä kustannustilanteessa, olisin toivonut, että olisi ollut joustavuutta tämän kahden viikon suhteen. Mielestäni mahdollisen pakkolomautuksen pitäisi olla pitempi, jotta voitaisiin niillä aloilla, joille todella pakkolomat kenties sopisivat tällä hetkellä, pitää pitempiä pakkolomia ja jättää sosiaali- ja terveydenhuollosta pakkolomat pitämättä.

Tampereellahan on esitetty aivan hulvaton ehdotus, että esimerkiksi hoitoaloilla tehtäisiin palkatonta työtä viikko, jotta rakennusviraston miehet saisivat pitää työpaikkansa. Kyllä tässä täytyy joustavuutta olla. Jos jollakin alalla on työn vähyyttä ja toisilla aloilla on palveluista pulaa, niin täytyy voida joustavasti pakkolomakin harkita.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on vähän turha puhua pakkolomista siinä mielessä, että valtiovarainministeri Viinanen on jo pari kertaa näissä keskusteluissa tässä salissa sanonut, että pakkolomien tarkoitus on vain päästä lomaltapaluura-hoihin kiinni. Tästä on kysymys.

Mielestäni koko pakkoloma-ajattelu ja yleensä ihmisten ostovoiman ja elintason alentaminen on osa deflatorista politiikkaa, joka jatkuvasti vie taloudellista syösykierrettä alaspäin. Kotimainen ostovoima heikkenee jatkuvasti ja kaikki

pyörät vähitellen pysähtyvät. Psykologinen vaikutus pakkolomasta ja elintason alentamisesta on hyvin huomattava. Se luo pessimismia, näköalattomuutta ja toivottomuutta kansalaisiin. Nyt tarvittaisiin aivan toisenlaisia otteita. Tarvitaan enemmän työtä, parempaa työtä, uskoa tulevaisuuteen, uskoa siihen, että tekemällä työtä voimme laman.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Metsämäki varsin hyvin perusteli sitä, miksi ajatus pakkolomasyntymistä on jokseenkin mieleton. Olisi tietysti voinut kiinnittää huomiota siihen, että vielä viime keväänä sekä julkisen että yksityisen lohkon kaikki brosyirit alkoivat: ”Henkilöstö on tärkein voimavaramme.” Nyt yllättäen muutamassa viikossa se ei sitä enää olekaan. Nyt onkin aivan muut arvot, nyt on tekemättömyys arvossa arvaamattomassa. Se kuulostaa aika huikealta.

Tässä sitä paitsi yhtälö pettää pahemman kerran jo niistä syistä, mitkä ed. Metsämäki toi esille, ja myös siksi, että tämä menettely merkitsi sitä, että ylitöitten tekeminen lisääntyisi ja kustannukset sitä kautta lisääntyisivät, ostopalveluiden käyttö lisääntyisi, mahdollisesti kokonaiskustannukset lisääntyisivät ja työttömyysmenot varmuudella kasvaisivat, mikä vielä vaikuttaisi siihen suuntaan, että lopputulos olisi mahdollisimman keho sen tahon ajatteluun verrattuna, mikä on tämän hankkeen pannut liikkeelle.

Sen sijaan lomaraha-asiasta olen eri mieltä kuin poliittinen vasemmisto. Olen sitä mieltä, kun aikoinani olin noista asioista neuvottelemassa 70-luvun alkupuolella, että niitä perusteita, joilla se järjestelmä luotiin silloin, ei valitettavasti tänä päivänä ole olemassakaan.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Metsämäki viritti mielenkiintoisen keskustelun. On kai itse asiassa kaikille tullut selväksi, että julkinen talous ja sitä kautta myös kunnallistalous on kriisissä ja tämän lain yksiviivaisena tarkoituksena on todella pyrkiä säästämään julkisia menoja. Jollei tätä lähtökohtaa hyväksytä, hyväksytään epäilemättä se ajatus, että tämän metsäpalon, jollaiseksi minä tätä tilannetta mieluumminkin kuvaisin, sallitaan esteettä jatkuvan. En tiedä, onko ed. Metsämäki niin etäällä metsästä, että hän ei ole tiennyt sitä asiaa, että metsäpalon sammuttamisessa vastatuli on varsin tehokas tapa.

Suomalaisessa kansantaloudessa tällä kertaa on sellainen tilanne, että meidän on hyvin vaikeata löytää ratkaisuja, jotka olisivat miellyttäviä. Ostovoimaan vetoaminen, niin mukavaa kuin ostovoiman pysyminen erityisen hyvin hallinnassa olisikin, on aivan tarpeetonta, sillä tässä tilanteessa ostovoimaa saataisi tulla vain lisäämällä julkista velanottoa, joka kurjistaisi suomalaista yhteiskuntaa entisestään.

Näin ollen on oltava realistinen, ryhdyttävä toimenpiteisiin tai varauduttava — varautumisesta tässä laissa itse asiassa on kysymys — siihen mahdollisuuteen, että mikäli yhteiskunta-voimat, joita on paljon tämän salin ulkopuolella, eivät suostu sellaiseen sopimukseen, joka asiallisesti ottaen merkitsisi sitä, että suomalainen kustannustaso saataisiin kohtuulliseksi, tähän menettelyyn voidaan mennä.

Ed. Rinteen käsitys täällä ei anna hyvää kuvaa tulevista mahdollisuuksista, mikäli hän puhui laajemmastikin ammattiyhdistysliikkeen suulla.

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskoviczille toteaisin, että hallitus ei ole esittänyt vaihtoehtoista ratkaisua, ainoastaan pakkolomaa. Mutta ed. Zyskoviczin puheenvuorosta käy aivan selvästi ilmi, että hallituksen tarkoituksena onkin lomarahoihin puuttuminen eikä niinkään pakkoloma. Kuitenkin toteaisin, että lomarahoista päättäminen kuuluu työmarkkinajärjestöille, eivät ne ole meidän päätettävissämme. (Ed. Zyskovicz: Te voitte antaa tukea!)

Ed. Taina totesi minusta erittäin hyvin täällä, että pakkolomat eivät sovellu palveluihin. Siitä olen hänen kanssaan aivan samaa mieltä. Näin on, palvelujen tuottamisessa ei voida pakkolomia käyttää.

Ed. Saario totesi, että julkinen talous on kriisissä ja tarkoitus on säästää. Minä olen samaa mieltä, mutta näkisin, että pakkolomien sijasta on paljon parempi ratkaisu se, että asetetaan julkiselle taloudelle säästötavoitteet, jotka toimipisteissä voidaan toteuttaa. Pakkokeinoihin minä en todellakaan luota.

Metsän pulta näkemisestä taikka metsäpalon sammuttamisesta totean, että eiköhän ole parempi, jos palokunta ei ole pakkolomalla silloin, kun tulipalo syttyy.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä kaksi esitystä ovat sekä järjettämiä että vastuuttomia.

Niin kuin keskustelussa on käynyt ilmi, hallituksen varsinaisena tarkoituksena ei ole ollut toteuttaa pakkolomia, vaan saada lomarahat pois ja sillä tavalla alentaa palkkatasoa 5 prosentilla. On erittäin typerää yrittää ajaa sitä tavoitetta tällaisin keinoin. Tällä on aikaansaatu se, että julkisen hallinnon henkilöstö on kokenut itsensä aiheellisesti loukatuksi. Heidän työntekeään, heidän tarpeellisuuttaan, kaikkea sitä, minkä eteen he ovat todella uhranneet koko työpanoksensa, aliarvioidaan ja viitataan kintaalla ja sanotaan, että he ovat tarpeettomia. Eikä tässä puhuta pelkästään suoritusasteen työntekijöistä, vaan yhtä lailla tämä koskee Akavassa olevia ylempiä toimihenkilöitä.

On erittäin vastuutonta ja typerintä, minkä muistan minkään hallituksen tehneen, lähteä tällä tavalla ajamaan tavoitteitaan. Juuri tämä esitys on yksi niitä toimia, joilla hallitus on saanut aikaan sen, että työehtosopimusneuvottelut eivät varmasti etene. Sen takia hallituksen olisi pitänyt jo tulla ulos kuorestaan ja ilmoittaa, että nämä esitykset peruutetaan ja myös monet budjettiin liittyvät huononnuksot, mitä olemme käsitelleet: yksilöllistä varhaiseläkettä, työttömyysturvaa jne. koskevat esitykset, peruutetaan ja hallitus antaa elvytyspaketin. Tuomalla hallituksen piilossa pitämä ohjelma julkisuuteen voitaisiin tätä pattitilannetta vähän avata.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ovat jo laatusanat loppuneet sen suhteen, miten esityksen järjestystä tilaa ja järjestömyyttä voitaisiin kuvata. Siinä on vielä se yksi näkökohta, että jos todella yli 700 000 valtion ja kuntien työntekijää vietäisiin työttömyyskassojen kautta, he hankkisivat palkkatodistuksensa ja sitä kautta saisivat osan korvauksesta, se ruuhkauttaisi nämä kassat ja sitäkin silmällä pitäen jouduttaisiin kassoihin ottamaan lisää väkeä.

En tiedä, kuka on tehnyt näitä suunnitelmia, mitä hallituspuolueet ovat nyt miettineet, miten sosiaali- ja terveystalouden pakkolomautukset tehdään, minkälaisia työlistoja teillä on ja miten tulipalot sammutetaan ja sairaita kuljetetaan tällä systeemillä. Vai onko niin, että tarkoitus on pelkästään sammuttaa hallituspuolueitten tulipaloja ja kuljettaa niitten sairaita? Joka tapauksessa työpaikoilla kovasti odotetaan nyt ohjeita, joten hallituspuolueitten edustajien kannattaisi käydä näitä ohjeita antamassa.

Täällä kuultiin, kuinka oikeusministeri Pokka totesi, että konkurssilainsäädäntö pitäisi panna

kuntoon. Teetettäköön näillä valtion virkamiehillä töitä vaikka palkatta, ylitöitä ja muita niin, että asiat saadaan kuntoon. Töitähän valtiolla on vaikka kuinka paljon, ja lääkärit leikkaamaan potilaita niin, että jonot vähenevät. Kyllä töitä riittää, joten tässä suhteessa kysymys on siitä, annetaanko valtiolla tehdä töitä.

Mitä tulee tämän hullunkurisen järjestetyn esityksen vaihtoehtoon, kyllä on aika selvä vastaus ammattiyhdistysliikkeen piiristä se, oli sitten kysymys Metalliliitosta tai mistä tahansa, että ei lomaltapaluurahan poistamiseen suostuta. Monelle matalapalkkaiselle ihmiselle tämä 13. kuukauden palkka on täysin välttämätön. Hän ei pysty viettämään lomaa, ei Suomessa, puhumattakaan että lähtisi jonnekin muualle.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Vastauspuheenvuoroon varattu aika on päättynyt!

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on erittäin hyvä, että kokoomuksen suunnalta on tänä iltana tuotu esille, mikä pohjimmainen tarkoitus näissä lakiesityksissä on. Tässä ei olekaan tarkoitus etsiä niinkään säästöjä, vaan etsiä sitä, että saataisiin ihmisten elintaso laskemaan eli poistettaisiin lomaltapaluuraha.

Minulle on tullut se kuva, että ei hallitus eivätkä hallitusryhmät ole ehtineet jostain syystä laskea, kuinka paljon tässä syntyy menoja samanaikaisesti, kun etsitään säästöjä: Toinen viikko tulee työttömyysturvan piiriin, molempina viikkoina menetetään verotuloja kunnilta ja valtiolta, osin menee ihmisiä sosiaaliturvan piiriin. Nähtävästi säästöt eivät ole tarkoitus, vaan lomarahat. Mutta jos säästö olisi ollut tarkoitus, menoja syntyy enemmän tämän myötä, kun myös työmoraali laskee.

Ymmärrän pakkoloman yksityisellä sektorilla. Jos yksityisellä ei ole työtä, se lomauttaa työntekijänsä. Mutta jos yhteiskunta eli julkishallinto lomauttaa pakkoloman kautta ihmisen, kun on työtä, tämä osoittaa, minkälainen vastuu Suomen porvaristolla on työntekijöistään. Tämä kuvaa nyt sitä, mitä te haluatte työntekijöistä. Tämä kuvaa ja paljastaa sen. Tulee pitää mielessä, kuka tässä maassa kantaa työntekijöistä huolen.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tulo- ja eläinlaki saatu aikaan, tätä keskustelua tässä salissa ei

tarvitsisi käydä. Sillä tavalla tämä on tavattoman olennainen kysymys, joka liittyy tällä hetkellä käytäviin tulo- ja kassatuloihin. Jos te todella olette huolissanne julkisen vallan kyvystä ylipääntään tulevaisuudessa tuottaa kansalaisten kannalta keskeisiä ja elintärkeitä sosiaalipuolen palveluja, meidän täytyy todella vakavasti katsoa, millä tuotamme tulevaisuudessa laadullisesti yhtä laadukkaita palveluja kuin nyt, määrällisesti niitä yhtä paljon mutta olennaisesti halvemmalla. Tässä on se yhtälö, ja tämän kysymyksen äärellä olemme sekä valtion että kuntien hallinnon piirissä tällä hetkellä. Sen vuoksi, että keskeinen osa kansantalouden rahavirroista — toistettakoon se jälleen kerran: 68 prosenttia — menee palkkoihin, miten me laskemme kustannustasoa, ellemme puutu tavalla tai toisella palkkakustannuksiin välillisine työvoimakustannuksineen? Minusta on aivan kohtuullista, että jos yhteiskunnassa ei ole palkanmaksukykyä, niin kuin tällä hetkellä ei ole, voisimme tarkastella lomaltapaluu- ja lomajärjestämisen, määrärahojen peruuttamisen, voisimme tarkastella samalla tavoin pekkaspäiviä, voisimme tarkastella välillisistä työvoimakustannuksista esimerkiksi työeläkemaksuja tai työttömyysturvamaksuja siten, että selviämme, rakennamme näillä elementeillä sillan vaikeiden aikojen ylitse. Arvioimme tilannetta uudelleen, kun muutamien vuosien kuluttua tilanne tästä kohenee. Mutta minusta olennainen kysymys on se, että ilman näitä ratkaisuja julkinen valta ei kykene tuottamaan kansalaisten kannalta elintärkeitä palveluja, ja sitä tietä menevät myös sosiaalipuolen ja julkisen vallan työpaikat.

Ed. Antvori (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Anderssonin kanssa samaa mieltä, että lama ei voi hoitaa lomailemalla ja että tämä on mahdoton laki. Toivoa sopii, ettei tätä lakia käytännössä tarvitse toteuttaa, ja se kai on mahdollista järkevällä tuporatkaisulla, eli nollaratkaisu ja lomaltapaluu- ja lomajärjestämisen on psykologisestikin jotenkin ymmärrettävissä. Mikä lieneekään sille historiallinen tausta, että lomalta palatessa on maksettava palkkaa?

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minusta näyttää siltä, että tämäkin keskustelu niin kuin useimmat keskustelut eduskunnassa muuttuvat hyvin mustavalkoisiksi. On toinen osapuoli, joka on sitä mieltä,

että julkisella sektorilla ei ole mitään parantamisen varaa, ja toinen sanoo, että se on kauttaaltaan tehoton. Nähdäkseni kukaan ei voi kiistää sitä, ettei julkisella sektorilla olisi kautta linjan rakenteellista tehostumusta, johon pitäisi puuttua. Se, joka jotain muuta väittää, puhuu vastoin parempaa tietoaan. Minulla sattumalta on kokemuksia rakennusalalta ja tiedän, että ainakin sillä alalla vallitsee suunnaton rakenteellista tehostumusta, mimmittimaisia kokouksia, turhaa työtä loputtomasti. On nähtävä se, että yksityinen sektori kokonaisuudessaan joutuu pakkolomauttamaan keskimäärin paljon yli kahden viikon pakkolomalle omat työntekijänsä. On kyseenalaista se moraalinen, että julkiselle sektorille ei pitäisi näissä olosuhteissa tehdä yhtään mitään.

Siinä suhteessa pidän tätä hallituksen esitystä huonona, että se on juustohöylämenetelmä, koska ei missään tapauksessa voida katsoa, että kaikki julkisen sektorin osat olisivat yhtä tehotomia. Siitä olen vastaväittäjäni kanssa ehdottomasti samaa mieltä, mutta sitä ei pitäisi enää jankuttaa. Pitäisi löytää menetelmä, jossa voitaisiin eräänlaisilla täsmäaseilla löytää julkisen sektorin löysät kohdat ja poistaa ne. Siitä syystä toistan jo aikaisemmin esittämäni ehdotuksen, että pitäisi asettaa ulkopuolinen työryhmä, joka saneeraisi julkisen sektorin järkevällä tavalla. Se olisi se tapa, jolla tämä asia saataisiin mielekkäästi hoidetuksi. Silloin jos julkisen sektori itse lähtee saneeraamaan itseään, lopputulos on ehdottomasti huono.

Ed. Muttilainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saario perusteli näitä pakkolomia sillä, että meidän tulee säästää valtion menoja. Mielestäni meidän kuitenkin tulee olla rehellisiä siinä, mikä on nettovaikutus näillä säästöillä, koska onhan itsestäänselvä, että verotulot vähenevät, työttömyyskorvaukset lisääntyvät ja voi vain ajatella, mitä tapahtuu työttömyyskassoille, jos tämä toteutetaan. Ne tukehtuvat työhön, ja pian sinne myös tarvitaan valtion varoja lisää. Kolmanneksi on myös selvää, että ei varmasti selvitä ilman ylityksiä. Meistä jokainen voi kuvitella, mitä tapahtuu sosiaalitoimistoissa, työvoimatoimistoissa tai verohallituksessa ja monissa muissa paikoissa, jos nämä toteutetaan.

Siitä varmasti löytyy yksimielisyyttä, että julkisella sektorilla ja sen toiminnoissa on parantamisen varaa niin kuin yleensä monissa muissakin toiminnoissa. Mutta kyllä itse näen, että sen

työryhmän, joka hakee niitä parannusehdotuksia ja niitä toimenpiteitä, on oltava julkisen sektorin omaa henkilöstöä, joka on siinä mukana, koska sieltä se paras asiantuntemus löytyy.

Ed. Savolainen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ed. Saarion puheenvuoron jälkeen, jossa hän peräänkuulutti sitä, onko vielä joitakin ihmisiä tässä maassa, jotka eivät tiedä, että kunnilla ja valtiontaloudessa on lama. En tiedä, onko sellaisia ihmisiä.

Oma näkemykseni tätä lakiehdotusta tarkastellessa on se, että silloin kun maassa on lama, niin siellä pitää tehdä työtä enemmän eikä niin, että leikataan työntekoa. Otan tästä asiasta kaksi esimerkkiä.

Kun esimerkiksi peruskoulussa viikottainen opetusvelvollisuus on 18—23 tuntia, jos sinne lisättäisiin yksi tunti työtä nykyisellä palkkauksella, joka on sinänsä aivan kohtuullinen, niin tähän maahan syntyisi viikossa 50 000 tuntia uutta työtä, jolla voitaisiin hoitaa sairaitten lasten tukiovetusta ym. sellaisia asioita, joille nyt haetaan katetta muilta hallinnonaloilta. (Ed. Zyskovicz: Suostuuko ay-liike?) — Sitä pitää kysyä Opettajien Ammattijärjestöltä. En minä tiedä, suostuuko ay-liike tähänkään, mitä nyt esitetään.

Toinen asia on se, että esimerkiksi terveydenhuollossa erityisesti lääkärit tekevät rajallisen määrän työtä julkisessa hallinnossa ja ottavat eläketurvan sieltä. Sen sijaan samat lääkärit yksityisellä puolella jättävät eläketurvan siltä osin hoitamatta, jolloin palvelut tai hinnat näytävät aivan erilaisilta.

Minun näkemykseni on se, että tehdään työtä enemmän. Meillä on julkisessa hallinnossa tahoja, joiden viikkotuntimäärä on esimerkiksi alle 35 tuntia viikossa. Minusta terve ihminen voi varsin hyvin tehdä sen verran työtä, ja palkkatasot ovat kohtuulliset. Hallituksen pitää lähteä liikkeelle siitä, että tehdään enemmän työtä tämän lamassa olevan yhteiskunnan hyväksi eikä niin, että leikataan vielä sekini työ, mitä nyt tehdään.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Savolaisen ehdotus merkitsisi jonkinlaista kahden viikon pakkotyötä. En tiedä, olisiko se saanut enemmän kannatusta täällä.

Täällä ovat ed. Stenius-Kaukonen ja ed. P. Leppänen mm. todenneet, että tämä on vastuuton ja typerä ehdotus. Minua kyllä huolestuttaa

se, että vieläkään ei ymmärretä, minkälaisessa taloudellisessa tilanteessa tällä hetkellä ollaan.

Kuntien luottamustehtävissä olevat henkilöt ainakin tietävät, että kaikissa kunnissa on suuria vaikeuksia selvittää kustannuksista ja virkoja ei täytetä, saati että niitä perustettaisiin lisää. Kun tällaisessa tilanteessa ollaan, niin voi olla, että ainoa vastuullinen keino selviytyä tästä tilanteesta ja välttyä irtisanomisilta ja vielä raskaammilta keinoilta ovat nämä pakkolomat, joista ei kukaan todellakaan toivo, että niitä tarvitaan. Mutta se voi olla ainoa keino selviytyä tästä ja huolehtia siitä, että ne, joilla nyt on työpaikka julkisella sektorilla, saavat sen ylipäättään tulevaisuudessa pitää. Siis rahanpuutteestahan tässä suurelta osin on kysymys ja siitä, ettei ole rahaa, millä maksaa palkkoja, eikä pelkästään siitä, että olisi työn vähyyttä. Sitäkin voi olla joillakin sellaisilla sektoreilla, joilla on esimerkiksi investoinneista kyse, kun kaikki investoinnit on tällä hetkellä jäädytetty.

Täällä on viitattu ammattiyhdistysliikkeeseen, ja ed. Rinne voimakkaasti esimerkiksi totesi, että lomarahoihin ei saa koskea ja muutenkin palkansaajat ovat sanoneet, että heidän palkkaansa ei saa koskea. Se on kyllä jollain tavalla aika karmaisevaa, koska tämän seurauksenahan syntyy yhä enemmän työttömyyttä ja se osoittaa, että tärkeintä on pitää omista eduista kiinni ja vähät välitetään siitä, että ne, jotka joutuvat työttömiksi, maksavat tämän tilanteen.

Kyllä minun mielestäni täytyisi löytyä jonkinlaista solidaarisuutta ja ajattelua siinäkin, että voitaisiin työpaikkoja säilyttää. Jos se olisi niin yksinkertaisella ratkaisulla kuin lomarahojen poistolla ratkaistavissa, niin se olisi todella helppo toimenpide.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakiesitys on opposition taholta ymmärretty joko tahallisesti tai täyttä ymmärrystä vailla olevana väärin. Hallitushan on selvästi sanonut, että tämä ei ole hyvä esitys eikä tätä ole tarkoitettu voimaan pantavaksi. Nimenomaan tämä on vain sellainen kustannusten leikkaustoimenpide, jonka pitäisi olla linjassa sen mukaan, mihin työmarkkinoilla pitäisi päästä. Mutta kun hallituksella ei ole mahdollisuutta päättää palkoista tämän enemmän, tämä on kirjattu tällaisena.

Kun täällä on Metsämäen, Rinteen ja P. Leppäsen taholta todettu, että tämä on jonkinlainen kosto, näillä aseenteilla ylläpidetään juuri sitä ilmapiiriä, josta ed. Stenius-Kaukonen va-

roitti, että on levinnyt työntekijöiden keskuuteen sellainen ilmapiiri, että heidän työtään ei arvosteta tai että he eivät tee tärkeää työtä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Hallitus on sen aikaansaanut!) — Ei ole. Hallitus on sanonut, että sen tarkoituksena ei ole näin tehdä. Se toivoo ja edellyttää, että tuponeuvotteluissa saadaan sellainen ratkaisu, että tämä voidaan korvata muilla järjestelyillä. Vastuu siirtyy enemmän ja selvemmin oppositiolle ja työmarkkinajärjestöille nimenomaan näistä häittatekijöistä, koska hallitus on selvästi ilmoittanut tässä tarkoituksensa.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ongelmana näyttää olevan se, että hallituspuolueet eivät nyt halua ymmärtää sitä, että organisaatiossahan ihmisten kanssa töitä tehdään. Ainoa keino siellä kehittää ja hakea toimintaan tehokkuutta on tehdä sitä myös niiden ihmisten kanssa. Tällä esityksellä ja näillä malleilla, millä sitä tehdään, ollaan kaikki se halu, mitä siellä on ollut ja mitä siellä on aikaisemmin tehty, saatu kyllä tukahdutettua aivan täydellisesti. Ei siellä synny itsestään mitään. Se on aivan selvä. En väitä, että siellä ei kehittämisen tarvetta ole. Hyvin monessa kunnassa ja kaupungissa näitä kehittämishankkeita on ollut liikkeellä ja ne ovat suhteelliset hyvin tuottaneet tulosta.

Toisekseen ongelmia voidaan myös ratkaista muilla keinoilla kuin nyt esitetyt. Tässä nousee aivan selkeästi ongelmaksi se, että puhutaan tänä päivänä vielä lomaltapaluurahasta, jota ei sopimusjärjestelmä ole tuntenut enää 15 vuoteen. Ei siellä ole mitään lomaltapaluurahaa. Se on lomarahajärjestelmä, joka on osa työntekijöiden palkkaa. Aikanaan, kuten ed. Pulliainen totesi, 70-luvulla Metallissa on lähdetty liikkeelle. Mutta sen jälkeen se on ollut joka kerta osa tuposopimusta ja osa kiinteää palkkausta.

Tuotannolliset ja taloudelliset syyt, jotka normaalisti ovat lomaautuksen perusta, eivät joka kerta ole joka kunnassa perusta, kuten ed. Metsämäki puheenvuorossaan totesi. Elikkä on muita ratkaisuja, millä voidaan hakea kustannuksiin leikkausta. Ikäpoistumat ovat sitä luokkaa, että löytyy vaihtoehdot, jos niitä halutaan käyttää. Ei siihen tarvita tällaisia väkivaltaisia keinoja. Silloin saadaan myös henkilöstön kautta panostus aikaan nimenomaan kehittämiseen ja tuotannon kasvattamiseen.

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Savolaisen puheenvuoro

oli mielenkiintoinen, koska hän itse asiassa esitti mallin, joka merkitsisi peruskoulun opettajien palkkojen alentamista. Henkilökohtaisesti olen sellaisen erilaisten ratkaisujen kannalla kyllä, joilla pystytään kustannuksia leikkaamaan. Sitä hän tässä nimenomaan haetaan.

Pettynyt olen edustajien Rinne ja Skinnari ajatteluun, kun he täysin torjuvat lomarahain poistamisen. Lomarahain poistaminen olisi juuri sellainen järkevä kustannuksia säästävä ratkaisu, johon työmarkkinoilla pitäisi päästä. Se on näköjään, edustajat Skinnari ja Rinne, paremmin ymmärretty myös osassa ammattiyhdistysliikettä, sillä ammattiliittopuheenjohtaja Riskilä on itse esittänyt erästä solidaarista mallia lomarahain osittaiseksi poistamiseksi. Toivoisin, että täällä olevat sosialidemokraatit voisivat edes tämän kaltaisille ajatuksille antaa tukea.

Kun ed. P. Leppänen mainitsi esityksen tarkoituksesta, mistä täällä on myöhemminkin puhuttu, totean siltä osin, että tarkoitus on todellakin kustannuksia leikata ja säästää. Kokoomuslaiset ja muutkin hallitusryhmien kansanedustajat ovat todenneet, että parempi malli kuin nyt esillä oleva on toki lomarahojen poisto, johon toivottavasti työmarkkinoilla päästään.

Omalta osaltani haluaisin vielä lopuksi kiinnittää huomiota siihen, mihin ed. Taina puheenvuorossaan, ja se on saavutettujen etujen filosofian turmiollisuus nykytilanteessa. On jollain tavoin kauhistuttavaa se ajattelu, joka tuntuu olevan ammattiyhdistysliikkeessäkin liian pinnalla, että tulkoon vain kuinka paljon tahansa konkursseja ja työttömiä, kunhan minä saan pitää kaikki saavutetut etuni.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin, että ed. Kempainen kirjoittaisi meille paikalla olijoille täällä vasemiston suunnalla lausunnon siitä, minkä hän äsken totesi. Voimme hakea eläkepäätöstä ehkä sen pohjalta.

Täällä on kokoomuksen suunnalta puhuttu, että kaikki johtuu rahan puutteesta. On aika ihmeellistä ja ehkä vakavaakin, jos kokoomuksen suunnalla ollaan huolestuneita siitä, että raha on loppunut, kun sitä jatkuvasti virtaa ulkomaille eri kohteisiin ja hallitus vain seuraa katseillaan. Tämänhän tiedämme jokainen, eli kysymys on vain siitä, haluaako yhteiskunta ottaa sitä kiinni vai ei.

Ed. M. Laukkanen puhui aikaisemmin siitä, että kaikki riippuu tuporatkaisusta. Tuntuu

ihmeellistä, että mikään muu tässä maassa ei voi ratkaista näitä perusongelmia kuin yksi tuporatkaisu. Hallituksen esitykset, jotka nyt ovat keskustelun kohteena, eivät ole mitään muuta kuin nippelioppia koko perusongelmaan, missä olemme tällä hetkellä. (Ed. M. Laukkanen: Mikä se on?) — Se on ns. lama. — Miksi lama on syntynyt? Täytyisi keskustella siitä, kuka sen on aiheuttanut, ja laittaa lasku niille ihmisille, jotka ovat laman aiheuttaneet. Rahaa on! On turha väittää minulle ainakaan, että rahaa ei ole yhteiskunnassa. Mutta halutaanko se ottaa kiinni?

Jos valtiovalta tulee neuvottelupöytään ja jäädyttää asumiskustannukset ja myös elintarvikkeiden kustannukset niin minä epäilen, että ay-liike on myös valmis jopa nollaratkaisulla hyväksymään sopimuksen. (Ed. Zyskowiec: Nolla ei riitä!) Mutta valtiovalta ei esitä mitään, se vain tekee laskua edelleen. Eihän tästä mitään voi syntyä, ellei valtiovalta tule vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Vastauspuheenvuoroon varattu aika on päättynyt!

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkanen totesi, että jos tuloratkaisu olisi saatu aikaan, ei tätä keskustelua olisi tarvinnut käydä.

Ed. Kemppainen puolestaan totesi: ”Ei ole hyvä esitys eikä tarkoitettu voimaanpantavaksi.” Jolloin puheenvuorot, jotka on käytetty epäilen hallituksen tarkoituksena, ovat aivan oikeaan osuneet. Hallitus käyttää näitä kahta esitystä kiristyskeinona ammattiyhdistysliikettä vastaan. Vaikka periaatteessa olenkin porvarien kanssa samaa mieltä siitä eikä varmasti meistä kukaan ei ole eri mieltä, ettei julkinen talous tarvitse säästötoimenpiteitä, en kuitenkaan usko pakkotoimenpiteisiin, joista nyt on kysymys. Uskon mieluummin sellaisiin säästötoimenpiteisiin, joissa jo, niin kuin puheessani totesin, asetetaan selvät säästöavoitteet niin valtion virastoille, laitoksille kuin myös kuntasektorille ja lähdetään toteuttamaan niitä yhdessä henkilökunnan kanssa.

Nyt on tapahtumassa sellainen periaatteellinen virhe, että henkilöstö, jonka pitäisi olla, niin kuin ed. Pulliainen totesi, valtionhallinnon ja kunnallishallinnon tärkein voimavara, unohdetaan säästötalkoissa aivan kokonaan.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on vastauspuheenvuo-

ro ed. Muttilaisen ja myös ed. Metsämäen puheenvuoroon. Jatkan siitä, mihin jäin edellisessä vastauspuheenvuorossani.

Ed. Muttilainen oli kanssani samaa mieltä siitä samoin kuin ed. Metsämäkikin, että julkinen sektori varmasti kaipaa saneerausta ja säästöjä. Julkisella sektorilla on syytä erottaa toisistaan suorittava porras ja hallinnollinen porras. Minä haluan nyt porautua siihen, millä tavalla säästötoimenpiteet voitaisiin viedä lävitse. **Ed. Muttilainen** samoin kuin ed. Metsämäkikin sanoi, että ne pitäisi viedä lävitse virkamiesten oma työryhmän työn ja harkinnan perusteella. Epäilen, että jos näin toimittaisiin, niin tapahtuisi seuraavaa: Tämä työryhmä muodostuisi yksinomaan virkamiesten hallinnollisesta portasta, ja hallinnollinen porras ryhtyisi säästötoimenpiteisiin seuraavassa järjestyksessä. Ensin siirrettäisiin investointeja, koska se ei koskisi virkamieskuntaa laisinkaan. Seuraavaksi pyritäisiin karsimaan palveluja ja sillä tavalla osoitettaisiin koko julkisen sektorin tarpeellisuus. Sitten hallinnollinen porras ryhtyisi saneeraamaan suorittavaa porrasta eli siirtämään ikään kuin saneerausta alaspäin hierarkiassa, ja kaikkein viimeisenä hallinnollinen porras varmaan saneeraisi itseään.

Tämä on vaara, joka välttettäisiin silloin, jos puolueeton ulkopuolinen työryhmä asetettaisiin viemään lävitse tämä toimenpide.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Bruttokansantuote laskee ensi vuonna tai oikeastaan tänä vuonna lähes 50 miljardilla markalla, kansantulo laskee noin 40 miljardilla markalla eli käytännössä noin 70 miljoonalla markalla joka päivä. Samanaikaisesti valtionvelka ulkomaille kasvaa 70 miljoonalla markalla päivässä. Olisi edesvastuutonta, jos ei hallitus hakisi säästökohteita. Hallituksen budjettiesitys osoittaakin, että säästökohteita on haettu oikeastaan joka sektorilta. Hallitus on kuitenkin monessa asiassa hyvin voimaton. Hallitus on rehellinen ilmoittaessaan, ettei se halua, että pakkolomiin pitäisi mennä, vaan toivoo, että työmarkkinoilla sovittaisiin jostakin toisesta ratkaisusta.

Minä olen täysin vakuuttunut siitä, että hallituspuolueen edustajat ovat ed. Savolaisen kanssa samaa mieltä ja toivovat, että ed. Savolaisen esittämät ajatukset toteutuisivat eli että työntekijät tekisivät samalla palkalla enemmän työtä.

Se, että rahaa virtaa ulkomaille, johtuu myös siitä, että tässä salissa puhutaan paljon devalvaa-

tiosta. Me tiedämme, että mitä enemmän siitä puhutaan, sitä levottomammiksi rahamarkkinat muuttuvat ja raha virtaa ulkomaille. Jo keskitehty työsupimuksen puuttuminen maksaa maalle noin 10 miljoonaa markkaa päivässä. Perustelen sen sillä, että meillä ulkomaanvelka on tänä päivänä lähes 150 miljardia markkaa ja samana päivänä, kun työehtosopimus syntyy, markkina-korot laskevat 2 prosenttiyksiköllä ja korkome-not 10 miljoonalla.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Vastauspuheenvuorolle varattu aika on päättynyt!

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on kaksi ongelmaa, jotka ikävä kyllä toimivat samanaikaisesti, mutta joiden korjaaminen ei ole mahdollista yhtä aikaa. Ensinnä on se, että tässä maassa on yksinkertaisesti voitava säästää. On kyettävä myös sopeuttamaan henkilöstömenot siihen kantokykyyn, joka valtakunnassa ja julkisessa taloudessa on todellinen.

Toinen kysymys on kokonaan se, että julkinen sektori siltä osin, kuin me puhumme nyt kunnallistaloudesta, epäilemättä on isohkon remontin tarpeessa, remontin, jonka ei lainkaan tarvitse merkitä dramaattisia muutoksia. Minusta oli aika mielenkiintoista kuunnella ed. Paloheimon hyvin rakentava puheenvuoro. Toivoisin sellaisen ajattelun leviävän opposition piiriin. Me tarvitsemme ideoita ja ikään kuin työrauhaa sille, että me voisimme nyt suorittaa välttämättömät toimet, jotta meillä olisi sellainen hallintokoneisto, jota vielä voidaan lähteä parantamaan ja jonka toimintatehokkuutta ja hyötysuhdetta voitaisiin parantaa.

Niin kauan kuin keskustelu käy todella tähän tyyliin kuin ed. P. Leppänen täällä alusti, on ihan varmaa, että se pääoma, joka vielä kykenee liikkumaan, lähtee täältä muualle. Siksi olisi todella aika, että oppositio lähtisi tukemaan välttämättömiä toimia. Emme me oppositiota ihan joka asiassa mukaamme halua, mutta välttämättömät toimet ovat ikään kuin kansalaisvelvollisuus, josta ei voi välttyä. Nyt on kysymyksessä metsäpalo, jonka sammutustöihin lainkin mukaan on kaikkien osallistuttava.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nämä hallituksen esitykset, jotka ovat käsiteltävänä asiakohdissa 20) ja 21), nähdäkseni ovat osa sitä päänavausta,

jonka hallitus teki budjetin yhteydessä yhteiskuntasopimuksen aikaan saamiseksi. (Ed. Rinne: Todella pään avaus!) Maanviljelijäväestö on toinen ryhmä ja eläkeläiset ovat kolmas. Nähdäkseni näihin esityksiin ei olisi ollut mitään tarvetta, jos maahan olisi saatu aikaan yhteiskuntasopimus, jonka osana totta kai julkinen sektorikin olisi omat säästötalkoonsa tehnyt. Nyt valitettavasti niin ei vain ole käynyt. Minusta tupo on jumissa myös poliittisista syistä. Tietyllä tavalla pelataan aikaa, ja se on aivan selvästi nähtävissä. Tässä mielessä toivoisin jo todella hallitukselta toimenpiteitä. Tänään täällä kyselytunnilla käyty keskustelu oli kyllä valitettavaa kuultavaa, kun valtiovarainministerillä ei ollut selkeää aikataulua asettaa tupon takarajaksi, mikä nyt tarvitaan.

Sen sijaan ed. Savolainen edusti minusta varsin hyvän näkemyksen siitä, että palkkoja ei välttämättä tarvitsisi alentaa, jos meillä olisi valmiutta samalla palkalla tehdä enemmän töitä. Minusta tämä olisi ihan tutkimisen arvoinen asia, jos löydettäisiin takaisin sellainen tahto, että me olemme valmiita tekemään pitempää työaikaa samalla palkalla. Totta kai se näkyisi kansantulossa aivan toisella tavalla kuin palkkojen alennus, joka toisaalta heijastuu taas verotulojen vähenemisenä ja koko yhteiskunnassa silloin tulokertymä vähenee. Eli tätä asiaa kyllä lämpimästi kannatan harkittavaksi.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi hyvä, jos tässä salissa kuunneltaisiin vähän enemmän kuin puhuttaisiin. Tämä koko keskustelu pakkolomista on tavallaan ollut täysin turha, koska ihan alunperin budjetin lähetekeskustelussa ministeri Viinanen vahvisti tiedon siitä, että pakkolomia käytetään vain pelimarkkana vaihdettaessa lomarahojen poistamiseen. Niiden kustannusvaikutushan on itse asiassa aivan sama. Jotta tässä maassa ylipäänsä olisi jatkossa työtä tarjolla, on itsestään selvää, että ainoa keino on se, että työvoimakustannuksia on pakko leikata sekä yksityisellä että julkisella sektorilla.

Kuluneena kesänä jo monet sinänsä terveet yritykset ovat joutuneet käyttämään investointiin tarkoitettamia rahoja, jopa suhdannelainoja, maksaessaan lomarahoja, ja ne ovat olleet silloin pois yrityksen normaalista toiminnasta, yritysten investointitoiminnasta ja sinänsä siis työllistämisestä. Tämä lomarahatilanne on mennyt semmoiseksi, että se on aiheuttanut aika monelle firmalle likviditeettikriisin.

Sitten ed. P. Leppäselle totean, kun hän paheksui pääoman vientiä, että minusta tässä on melkoinen ristiriita vasemmistoliiton muiden puheiden kanssa, koska vasemmistoliittohan on jatkuvasti ylläpitänyt devalvaatiokeskustelua ja devalvaatiovaatimuksia. Mitä enemmän devalvaatiota vaaditaan, sitä enemmän teoriassa pääomat liikkuvat maasta pois. Mutta sinänsä en kylläkään usko, että pääomien virtaukset Suomessa liikkuisivat vasemmistoliiton puheiden tahdissa.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä hyvin ymmärrän, että tässä salissa voidaan olla ja ollaan eri mieltä siitä, pitääkö hallituksen esitykset, esimerkiksi nyt esillä olevat, hyväksyä vai ei. Mutta sitä minä en voi ymmärtää millään tavalla — ja nyt vaikka ed. Kemppainen voi lääkärintodistuksen kirjoittaa — että ed. Taina todella uskoo nyt esillä olevien hallituksen esitysten olevan olennaisia tekijöitä kuntien talouden kannalta. Kysykää, ed. Taina, vaalipiiristänne kuntien kamreereilta, niiltä, jotka kuntien taloudesta vastaavat. Siellä kukaan ei voi väittää näillä esityksillä olevan olennaista vaikutusta.

Jos te haluatte vaikuttaa kuntien taloutta tervehdyttävästi, älkää asettako esimerkiksi uusia lisärasituksia, kuten aiotte nyt tehdä kunnille kansaneläkevakuutusmaksun korottamisen muodossa. Poistakaa tämä kuntien rasitus, joka kohdistuu lisäosiin.

Jos olette huolestuneita valtiontaloudesta todella, niin luopukaa nyt vaikkapa 10 prosentin puolustusmäärärahojen lisäyksestä ja osuudesta.

Ei näillä ratkaista niitä kysymyksiä, joihin ed. Taina uskoo, puhumattakaan niistä luvuista, joita ed. Kallis äsken mainitsi.

Ed. S a v o l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Oli aika masentavaa, että ed. Taina suhtautui puheenvuorooni niin, että minä haluan harrastaa jotakin pakkotyötä. Se oli minusta aika löysä analyysi puheenvuorostani.

Kaiken lisäksi, kun ed. Taina puhui jostakin saavutettujen etujen ikimuistoisuudesta, kehoitanpa lukemaan omat täällä käytetyt puheenvuorot vaikka jälkeinpäin läpi, olisiko niissä jotakin ristiriitaa.

Minä otin esimerkin siitä, että yhteiskunnassa on tahoja, joiden viikkotuntimäärä saattaa olla 20. Jos yhden tunnin tekisi enemmän jokainen, niin tähän maahan esimerkiksi opettajan työnä syntyisi 50 000 tuntia viikossa työtä. (Ed. Zysko-

wicz: Ei meille tarvitse vakuuttaa, vakuuttakaa omat ryhmätoverinne, me kannatamme työntekijöiden pientämistä!) En näkisi, ed. Zyskowitz, että silloin olisi kovin suuresta palkan alennuksesta kysymys, niin kuin puheenvuorossanne totesitte. Yhden viikkotunnin merkitys kokonaispalkkaan ei olisi merkittävä palkan alennus. Hallituksen esityksessä se on nyt paljon suurempi.

Te, jotka olette puhuneet tuloratkaisun puolesta, niin ettekö voisi nyt mennä kertomaan STK:llekin, josko vaikka nollalinjaa voisivat ruveta lähestymään, niin voisi ruveta syntymäänkin jotain tähän maahan? Ei tarvitse siitä meille päin huutaa.

Lopuksi haluan ed. Kemppaisen puheenvuoron johdosta todeta, että ed. Kemppainen sanoi, että opposition taholta oli oltu täyttä ymmärrystä vailla. Jos minä sanon täällä jotain ihmistä hulluksi tai täyttä ymmärrystä vailla olevaksi, niin sillä ei ole kovin paljon merkitystä, koska minulla ei ole diagnoosinteko-oikeutta. Mutta silloin, kun ed. Kemppainen lääkärinä sanoo edustajatovereitaan täällä täyttä ymmärrystä vailla oleviksi, niin, arvoisa puhemies, puheenvuoro hipoo eettisyyden rajoja.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! On toivottu, että samalla palkalla tehtäisiin enemmän työtä. Mutta sillä, että tämä esitys on annettu, on varmasti ihmisten työhaluja viety paljon pois, ja paljon vähemmän työtä tulee tehdyksi. Mitään muuta hallituksen ei enää tarvitse tehdä. Tämä on ollut erittäin tehokas lääke madaltamaan ja heikentämään työhaluja. Tällä on loukattu ihmisten omanarvontuntoa ja viety todella työmotivaatiota.

Ed. Saario taisi sanoa, että emme halua oppositiota mukaan kaikkien asioiden käsittelyyn. Tässähän se ongelma juuri onkin. Hallitus haluaa opposition kannattavan vain pakkosäästötoimenpiteitä, mutta ei halua keskustella siitä, miten ja järkevästi voitaisiin kansantaloutta ja nimenomaan työllisyyttä hoitaa.

Ed. Paloheimo on yrittänyt puhua ihan muusta asiasta kuin siitä, mistä nyt on kysymys, puhua hallinnon järjeistämistä. Se on yksi niitä asioita, mitä vasemmistoliitto on esittänyt. Täältä löytyisi säästökohteita, joihin me olemme valmiit, mutta hallitus ei ole halunnut vakavasti lähteä tähän keskusteluun. Tällä esityksellä siihen tavoitteeseen ei edetä askeltakaan.

Vielä eräs paikka, missä hallintokuluja voisi tehokkaasti vähentää, olisi eduskunnassa. Eduskunta on juuri laitos, joka estää järkevien kor-

jausten tekemisen, vaikka henkilökunta esittää vuosikautia parannuksia, koska he oman työnsä kautta tietävät, miten pitäisi asioita tehdä. Eduskunta on yksi suurimpia jarruja järkevään asioiden hoitoon.

Ed. P e r h o - S a n t a l a : Arvoisa puhemies! Tässä salissa tästä asiasta on jo sanottu melkein kaikki rakentava ja myös repivä, joten puheen-vaaroni olkoon jonkinmoinen yhteenveto.

Näistä lakiehdotuksista jälkimmäinen, joka koskee kuntia ja kuntainliittoja, koskee liki puolta miljoonaa työntekijää, ja puolet näistä edelleen, kuten on jo todettu, tekee työtä sosiaali- ja terveydenhuollon sektorilla ja heistä edelleen valtaosa välittömissä palvelutehtävissä vastaamassa tärkeistä peruspalveluista.

Tiedämme hyvin, että tilanne kunnissa ja kuntainliitoissa jo tällä hetkellä on se, että sijaisesta ottamista on rajoitettu tai heidän ottamisensa on kokonaan kielletty. Näin ollen mahdollisuus palkattomien lomien toteuttamiseen sillä tavoin, että ne sijoitettaisiin vuosilomiin tai niiden yhteyteen, on tavattoman vähäinen, ellei mennä aika vakavaankin palvelutason laskuun tietyiltä osin.

Valitettavasti tämän esityksen logiikka pettää juuri siinä, että se perustuu olettamukseen yleisestä löysyydestä peruspalvelujen tuottamisessa. Tämä löysyys on viimeisten vuosien aikana pitkälti johtuen kuntien taloudellisista vaikeuksista pumpattu suurimmaksi osaksi pois.

Kokonaan toinen asia on se, mihin täällä on jo viitattu, että löysyyttä on hallinnon rakenteissa, päällekkäisissä toiminnoissa, ja sen kimpussa on ehdottomasti aherrettava, niin kuin nyt jo tehdään. Mutta tulokset eivät näy käden käänteessä. Ne eivät synny sormia näpäyttämällä.

Täällä tuntuu vallitsevan hyvin suuri yksimielisyys periaatteellisella tasolla siitä, että rakenteita on uudistettava. Tämä olkoon hallitukselle selvä signaali siitä, että mm. valtionosuus uudistus ja vastaavanlaiset toimet ovat tärkeitä, ne on saatettava pikaisesti käsitteilyyn.

Mutta tämän lakiehdotuksen valmistelussa on ollut eräs puute, ja se puute on ollut se, että ei ole tiedostettu, että kaikessa työssä, myös politiikanteossa, tarvitaan paitsi ammatillista ja eettistä myöskin psykologista osaamista. Tämän esityksen valmistelussa on puuttunut viimeksi mainittua osaamista. Yksittäinen perushoitaja, lastentarhanopettaja tai opettaja ei voi ymmärtää, miten hän voi mennä pakkolomalle tilanteessa, kun tekemätöntä työtä, hoitoa ja hoivan

tarvetta on yllin kyllin. Mutta koska julkisia menoja on tämän tilanteen takia pystyttävä väliaikaisesti rajoittamaan, osittain karsimaan, olisi asioiden käytännön hoidon kannalta ollut todella psykologisesti viisaampaa esittää palkatonta työtä, talkootyötä, johon täällä on myöskin viitattu. Varmasti sekin olisi herättänyt kritiikkiä, mutta se ei olisi saanut työntekijöitä kokemaan itseään turhaksi joukoksi, joka pyrittäisiin papereita tai peukaloita, koska näin tässä arjessa ei asianlaita ole.

Täällä esitetystä kritiikistä huolimatta näen ehdottomasti toivottavimpana ratkaisuna sen, että tämä esitys voitaisiin vetää pois, mikäli tuporatkaisussa päästään palkkakustannusten alenemiseen.

Ne ay-aktiivit, joiden kanssa minulla on ollut mahdollisuus keskustella, eivät pidä lomarahojen tilapäistä poistamista tai alentamista pahana asiana, vaan ehdottomasti helpoimmin toteutettavana palkkakustannusten alentamiskäytännönä. Tästä toivoisin saatavan ratkaisun aikaan, jolloin kaikki keskustelu tässä salissa on ollut turhaa.

Mielestäni ei ole mitään hämmästeltyä eikä syyteltävää siinä, jos tilanteessa, jossa palkkakustannuksiin on ollut pakko käydä käsiksi, on tuotu tämä vaihtoehtoinen ratkaisumalli. Se, että se on tuotu, ei tietenkään tähtää siihen, että olisi kauhean kivaa laskea ihmisten palkkatasoa, mutta ei tässäkään salissa ole toteuttamiskelpoisia hyviä vaihtoehtoja tullut esille, joissa kuntien nykyinen taloudellinen tilanne saataisiin hävimmälle tolalle. Eli kivuttomampaa on varmasti luopua lomarahasta ja lomasta yhdeksi vuodeksi kuin luopua työstä kokonaan tai olla tarjoamatta niitä sijaistyöpaikkoja, jotka nyt joudutaan kustannussyistä jättämään täyttämättä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. O. Ojala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On tietenkin myönteistä se, että kokoomuksen edustaja Perho-Santala arvostelee näinkin voimakkaasti hallituksen tekemää lakiesitystä ja aivan oikein pitää sitä mm. psykologisesti täysin virheellisesti valmisteltuna. Mutta en

voi yhtyä siihen, että ed. Perho-Santala olisi vaihtamassa nämä ns. pakkolomat lomakorvauksista luopumiseen. Olen ymmärtänyt, että varsin monet kokoomuslaiset ja salin oikealta puolelta ovat sitä mieltä, että tuporatkaisu on kiinni siitä, ettei työntekijäpuoli ole valmis palkan alennuksiin.

Omalta osaltani täytyy valittaen todeta se, että olen ymmärtänyt, että tällä hetkellä tilanne on se, että palkansaajajärjestöjenkin johto näyttää olevan valmis palkanalennuksiin mm. hyväksymällä työnantajien sellaisen esityksen, että työntekijöille pantaisiin tulevaisuudessa 2,5 prosenttiyksikön työeläkemaksu. Mistä muusta on kyse silloin kuin suoranaisesta palkan alennuksesta varsinkin, jos tällainen ratkaisu liittyy, kuten julkisuudessa on mainittu, nollaratkaisuun, siihen että palkkoja ei lainkaan koroteta. En omalta osaltani voi olla hyväksymässä, ja tiedän, että varmasti ammattiliittojen jäsenet eivät myöskään anna tällaiselle linjalle sen paremmin kuin näille pakkolomillekaan kannatusta siksi, että tällainen linja vain syventää lamaa.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten ed. Laakso totesi, myös minä olen iloinen siitä, että kokoomuksen puolella näyttää olevan useita henkilöitä, jotka näkevät lakiesityksen järkevyyden. Valtion sektorilla on paljon työtä, jota täytyy tehdä: vankiloissa, poliisin parissa, rautateillä, postissa ja monissa muissa tehtävissä. Kaikissa tehtävissä tehdään hyödyllistä työtä, ja silloin on tosiaan aivan järjetöntä kaavailla jotakin tällaista pakkolomaa. Työstä ei ole pulaa.

Mutta onhan käynyt ilmi, että kyseessä on ainoastaan rankaisu, uhka työntekijäjärjestöille, kuten ed. Laaksokin totesi. Myös minä ihmettelen sitä, että nyt eduskunnassa tavallaan ruvetaan käymään siitä kauppaa, että pakkolomien vaihtoehtona olisi lomarahojen menetys. Eikö, ed. Perho-Santala, kuitenkin se asia kuulu nimenomaan palkansaajajärjestöille, jotka toivotavasti pian pääsevät eteenpäin? Se ei ole kuitenkaan eduskunnan päätettävä asia. Eduskunnan pitäisi nyt yksimielisesti torjua tämä järjetön laki aivan kuten myös seuraavaksi kuntien henkilöstöä koskeva vastaava esitys.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perho-Santalalan puheenvuorossa oli positiivista se, että hän näki psykologisesti väärin asetellun tilanteen, ja tottahan se

on. Totta on myös se, että jokainen vaihtoehto, jota nyt on tarjottu, on miinusmerkkinen. Siellä ovat TEL-maksut, sairauskuluvähennykset, korkojen vähennysoikeuden leikkaukset, ja ne koskettavat pahiten pienituloisia.

Edustaja kaipasi vaihtoehtoja. Onhan niitä vaihtoehtoja olemassa. Me olemme vasemmistoliitossa esittäneet omat vaihtoehtomme, että pienipalkkaiselle tulee plusmerkkinen, keskipalkkaiselle reaalinolla ja isopalkkaisilta verotuksen kautta leikataan. Se on solidaarista ajattelumallia, jolla voidaan mennä eteenpäin, mutta ei se, että tasaisesti mennään juustohöylämallilla, kuten nämä esitykset ovat.

Ed. P. Lepänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Perho-Santala totesi puheenvuorossaan, että tänä iltana on sanottu kaikki rakentava ja repivä, jotenkin tuntuu oudolta se, jos tänä iltana keskustelussa on ollut jotain repivää. On vain mietitty vaihtoehtoja, ja keskustelu on minusta ollut erittäin arvokasta. Se on paljastanut hallituksen pelin politiikan esityksessä laissa. Tämä onkin kaupantekoväline eikä suinkaan ole tarkoitettu säästölaiksi. Minusta hallitus on omilla tempuillaan, eri säästölakiesityksillään, jarruttanut koko syksyn työmarkkinaratkaisua. Jos hallitus olisi lähtenyt avoimesti neuvottelupöytään ja tuonut omat esityksensä, uskoisin, että tässä maassa olisi jo ennenaikainen työmarkkinaratkaisu. Mutta jos hallitus pysyy jääräpäisesti asetelmissaan, niin kuin se on pysynyt, nähtävästi työmarkkinaratkaisua ei näillä eväillä tule syntymään. Sehän on voimassa helmikuun loppuun saakka, ja sitten tullaan käymään ehkä jatkoneuvottelua.

Paljon puhuttu suurituloisten veroale, jota on myös keskustan ryhmässä mietitty kesän kuluessa, olisi yksi rahoituslähde, kun lähteitä etsitään. Olemme sitä myös oppositiosta esittäneet. Tästä eivät vain kokoomuslaiset tunnu kiinnostuvan. Sillä voitaisiin leikata niiden ihmisten ostovoimaa, joilla todella menee hyvin ja lujaa ja jotka eivät ole pienituloisia. Mutta hallitus on lähtenyt väärästä päästä kiipeämään puuhun.

Ed. Perho-Santala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että budjetissa on niin paljon miinusmerkkisiä asioita, johtuu tietysti siitä, että bruttokansantuotteen kasvu on kääntynyt laskuksi, se on miinusmerkkinen, korotaso puolestaan lähtenyt hälyttävään nousuun, valtion velkaantuminen lisääntyy jne. On aivan riittävästi keskusteltu siitä, miksi salissa on

käsittelyssä niin paljon sellaisia lakeja, joita meidän on ikävä säätää mutta jotka on säädettävä, jos vaihtoehtoja ei ole.

Ed. Outi Ojalalle totean sen, että mahdollisesti eduskunnassa olisikin lakiehdotus lomarahen poistamisesta, mikäli se kuuluisi tämän salin päätös- ja toimivaltaan. Se olisi ehkä paljon harmittomampi ehdotus kuin esillä oleva, koska se on toteuttamiskelpoinen ilman, että sillä vaarannetaan peruspalvelujen tuotanto, tai ilman, että se on vaikea tai jopa mahdollon tietyiltä osin toteuttaa. En edelleenkaan ymmärrä sitä, ettei näistä vaihtoehtoista voida avoimesti keskustella. Valtiovarainministeri Viinainen on ollut avoin silloin, kun hän budjetin esittelypuheenvuorosaan on asian esille ottanut.

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Esi-tykset kuntien ja kuntainliittojen sekä valtion palveluksessa olevien pakkolomista kuuluvat siihen sarjaan hallituksen esityksiä, joilla lamautetaan toimivaa osaa taloudestamme. Hallitus perustelee pakkolomia säästöillä, mutta kuten lakiesityksen perusteluista nähdään, ei säästöjä juurikaan synny. Pakkolomista arvioidaan tulevan noin 500 miljoonan markan säästöt sekä kunnille että valtiolle. Kysessä ovat todella mitättömät säästöt siihen työhön nähden, mitä pakkolomien käytännön toteutus aiheuttaa. Itse asiassa jos lasketaan se työaika, joka kuluu eri hallinnaloilla pakkolomien järjestelyihin, mitään säästöjä tuskin syntyy. Pikemminkin kyseessä on työajan tuhlaus. Tehokasta työaikaa kuluu sen pohdintaan, miten palvelut pystytään tuottamaan mahdollisten pakkolomien aikana.

Jo se virka-aika, joka tähän mennessä on kulunut pakkolomalakien valmisteluun, on ollut virkamiesten työajan tuhlausta. Ministeri Viinainenhan on useaan otteeseen antanut ymmärtänyt, ettei pakkolomia ehkä olekaan tarkoitettu toteutettaviksi, vaan esitykset on tarkoitettu kauppatavaraksi, jotta ajatukset lomaltapaluu-rahasta luopumisesta saadaan menemään läpi. Voi vain ihmetellä, että hallituksella on varaa panna valmistelukoneisto tekemään ja eduskunta käsittelemään lakiesityksiä, joilla on tarkoitus vain spekuloida.

Kuten totesin, pakkolomakaavailut kuuluvat sarjaan hallituksen esityksiä, joilla lamautetaan taloutta. Hallitus lamauttaa lomautuksilla senkin osan yhteiskuntaa, jonka erityisesti nyt pitäisi venyä paljon parempiin suorituksiin. Vaaditaanhan mm. työvoima- ja sosiaalitoimistoilta

paljon suurempien asiakasryhmien palvelua juuri laman aikana. Toisaalta on aivan selvää, että mahdolliset lomautuspäätökset ruuhkauttavat tehtäviä eteenpäin niin, että asiakkaitten oikeus- turva ja oikeus palveluihin vaarantuvat. Julkisel- la sektorilla on runsaasti sellaisia tehtäviä, jotka eivät ole hallinnollisin päätöksin siirrettävissä ajallisesti eteenpäin tai sijaisen tehtäväksi. Viit- taan esimerkiksi terveydenhoitoon, poliisitoi- meen tai palo- ja pelastustoimeen. Selvää on myös se, että mikäli pakkoloma-ajatus toteutuu, tulee se ruuhkauttamaan mitä erilaisimpia tehtä- viä, koska kunnat tai valtio eivät käytännössä palkkaa tehtäviä hoitamaan sijaisia vaan työt hoidetaan ylitöinä. Hyvin todennäköistä on kuitenkin se, että tämä vaikutus on kunnille ja valtiollekin kalliimpi kuin esitetty kahden viikon pakkolomautus.

Pakkolomautuksia järkevämpi tapa säästää julkisessa taloudessa on se, että karsitaan hallin- nosta. Yksittäisten toimintayksiköiden tulisi saada päättää itse, miten säästöt toteutetaan sen jälkeen, kun heille asetetaan selkeät säästöavoite- teet. Luonnollisesti silloin, kun tuotetaan itse palveluja, siis sosiaali-, terveys-, koulutus- ja työvoimapalveluja, säästöjen kanssa on oltava varovaisia. Kiireelliset säästöt tulisi siis etsiä hallinnosta eikä kansalaisten tarvitsemista pal- veluista.

Pakkolomakaavailujen sijaan hallituksen olisi täytynyt pistää vauhtia kuntien valtionosuusjär- jestelmän uusimiseen. Antamalla kunnille lisää valtaa ja vastuuta päättää rahankäytöstään te- hostuu myös kuntien toiminta. Tämän seurauk- sena syntyisi selkeitä säästöjä koko julkiseen talouteen.

Me sosialidemokraatit emme tule hyväksy- mään sen kummemmin pakkolomia kuntien viranhaltijoille ja työntekijöille kuin valtion pal- veluksessa olevillekaan. Tunnustamme, että jul- kisessa taloudessa on pakko säästää, mikäli talouden kasvu jatkuu hitaana lähivuosina. Säästöissä on kuitenkin edettävä käyttäen selvää talonpoikais- tai työmiehen järkeä sekä huoleh- tien siitä, että kaikki kansalaisille tärkeät palve- lut toimivat erittäin hyvin myös laman aikana. Talous ei käänny nousuun pakkolomilla vaan tekemällä enemmän työtä.

Arvoisa puhemies! Koska kysymyksessä on erittäin tärkeä lakiesitys, ehdotan, että se jäte- tään tänään pöydälle ja että se otetaan käsitte- lyyn kahden viikon kuluttua torstaina 31.10. pidettävässä täysistunnossa.

Ed. Särkijärvi merkitään läsnä olevaksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

Poisto päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 21) asia.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

hallintovaliokuntaan

22) Hallituksen esitys n:o 131 vapaakuntia koskevan lainsäädännön täydentämisestä

23) Hallituksen esitys n:o 132 laiksi kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

24) Hallituksen esitys n:o 138 laiksi kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

talousvaliokuntaan

25) Hallituksen esitys n:o 139 laiksi kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa

26) Hallituksen esitys n:o 140 laiksi energiaavustuksista

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. P a l o h e i m o : Herra puhemies! Esitetty laki on sinänsä oikean suuntainen ja varmasti tukee oikealla tavalla suomalaista energiakehitystä. Sen 3 §:ssä on kuitenkin eräs kohta, joka kaipaisi täydennystä.

Lakiesityksen 3 §:ssä sanotaan, että avustusta myönnetään suomalaisille yrityksille ja yhteisöille. Näin ollen yksityiset henkilöt ja perheet on jätetty tämän pykälän ulkopuolelle. Kuitenkin juuri tämän tyyppisten energiatkaisujen koh-

dalla ns. ruohonjuuritaso on merkityksellinen, ja olisi erittäin tärkeää, että yksityiset henkilöt ja perheet voisivat myös saada avustuksia tämän lain mukaisesti. Siitä syystä, kun laki lähetetään valiokuntaan, esitän harkittavaksi, että 3 §:ää muutettaisiin niin, että sitä täydennettäisiin tältä osin.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Olen tutustunut esitykseen huolella, ja sinänsä se on ihan tarpeellinen, sanoisinko jopa välttämätön esitys. Mutta ihmettelen suuresti, eikö KTM:n energiaosastolla ole sen suurempaa suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta kuin perustelut antavat ymmärtää. Perusteluissa ei ole asetettu tarkkoja tavoitteita sille energiatulevaisuudelle, johon avustukset tietä viitoittaisivat. Erityisen tärkeänä pitäisin sitä, että avustusperusteissa olisivat ekologisen kestävyuden kriteerit keskeisellä sijalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

puolustusvaliokuntaan

27) Hallituksen esitys n:o 133 laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

28) Hallituksen esitys n:o 128 Belgian kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan lisäsopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

29) Hallituksen esitys n:o 129 Espanjan kanssa tulon ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

30) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32 (HE 99)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 21.05.

31) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33 (HE 137)

Täysistunto lopetetaan kello 20.55.

32) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 5 (HE 92)

Pöytäkirjan vakuudeksi:

33) Talousvaliokunnan mietintö n:o 13 (HE 121)

Erkki Ketola

